

Å samtale med voldsutsatte barn – En kvantitativ undersøkelse om personalets kompetanse

---

Hvordan opplever barnehagepersonalet sin egen kompetanse i å samtale med barn som forteller at de blir utsatt for vold i hjemmet?

Alice Brodersen Schjem

[kandidatnummer: 26]

Bacheloroppgave

[BHBAC3980]

Trondheim, april 2023

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Forord

Etter tre år på barnehagelærerutdanningen ved DMMH har endelig tiden kommet for å levere bacheloroppgaven.

Etter jeg begynte med fordypningsemnet barndom, helse og livsmestring ble jeg nysgjerrig på hvordan personalet kan bidra til en bedre barndom der utsatte barn kan føle på mestring, samt hvordan barnehagen legger til rette for gode samtaler der barn selv kan berette om egne opplevelser. Ved å skrive denne bacheloroppgaven har jeg tilegnet meg mye god kunnskap som jeg gleder meg til å ta med videre ut i arbeidslivet.

Først vil jeg rette en stor takk til informantene som har tatt seg tid til å svare på spørreundersøkelsen, samt styrerne som var behjelpelige i å videresende undersøkelsen til ansatte i barnehagen.

Takk til mine veiledere Sobh Chahboun og Linda Janninger for hjelp og støtte i denne perioden. Takk for mange gode råd og betryggende ord når jeg har trengt det.

Takk til mine søsken som har vært behjelpelig med korrekturlesing og konstruktive tilbakemelding.

Til slutt vil jeg takke familie som hele tiden har hatt tro på meg og kommet med motiverende ord, samt venner som gjennom lange dager på skolen har bidratt til godt humør og mye latter.

Alice Brodersen Schjem

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	4
1.1	Bakgrunn for valg av tema og problemstilling.....	4
1.2	Oppgavens struktur	5
2	TEORI.....	6
2.1	Omsorgssvikt.....	6
2.1.1	<i>Fysisk overgrep.....</i>	6
2.2	Barnehagepersonalets kompetanse.....	7
2.2.1	<i>Hva sier regjeringen? .....</i>	9
2.3	Barnets beste	9
2.3.1	<i>Barnet som informant om eget liv .....</i>	10
2.3.2	<i>Samtaler med barn.....</i>	10
2.3.3	<i>Foreldre .....</i>	12
3	METODE.....	14
3.1	Kvalitativ og kvantitativ tilnærming	14
3.2	Valg av metode.....	14
3.2.1	<i>Spørreundersøkelse.....</i>	15
3.3	Min undersøkelse	15
3.3.1	<i>Utvalg.....</i>	17
3.3.2	<i>Analyse.....</i>	18
3.4	Etiske retningslinjer.....	19
3.5	Metodekritikk	20
3.5.1	<i>Reliabilitet.....</i>	20
3.5.2	<i>Validitet.....</i>	20
4	FUNN OG DRØFTING	22
4.1	Erfaring med barn som har opplevd omsorgssvikt.....	22
4.2	Kunnskap om barn som opplever vold i hjemmet.....	24
4.3	Barnehagepersonalets kompetanse i å samtale med voldsutsatte barn	26
4.4	Barnehagens tiltak	29
4.5	Barnet som informant.....	31
5	KONKLUSJON OG AVSLUTNING	34
	LITTERATURLISTE	36
	VEDLEGG.....	38

Vedlegg 1: Spørreundersøkelsen.....	38
Vedlegg 2: Ubrukt datamateriale (Tabeller og diagrammer)	45

Figuroversikt

Figur 1: Informantenes møte med barn som har opplevd omsorgssvikt (stilling).....	22
Figur 2: Hvilken type omsorgssvikt (knyttet til spørsmål 9 - prosent)	23
Figur 3: Informantenes kunnskap om omsorgssvikt (prosent).....	24
Figur 4: Informantens behov for å lære mer om tema (prosent)	25
Figur 5: Hvor rustet er informantene til å samtale med barn som forteller om vold i hjemmet (prosent)	26
Figur 6: Hvor rustet er informantene til å samtale med barn som forteller om vold i hjemmet (stilling).....	27
Figur 7: Antall svaralternativer informantene har markert	27
Figur 8: Prosentmessig fordeling av hva informantene mener kunne gjort dem mer rustet...28	

1 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling

I kunnskapsdepartementets rammeplan for barnehagen, heretter kaldt rammeplanen, står det at personalet skal ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt og ha kunnskap om hvordan dette kan forebygges og oppdages (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11). En kan aldri vite når og hvor et barn forteller at de blir utsatt for vold av en omsorgsperson og når for eksempel uttalelsen "Mamma/pappa slår meg" først kommer, er det viktig at den ansatte har relevant kompetanse for å ivareta barnet. Som barnehageansatt kan det være eneste mulighet til å finne ut hva barnet opplever, derfor er det viktig at barnet blir møtt på en god måte.

Boken «Klokket om vold og overgrep» viser til opplevelser fra voldsutsatte barn. Der står det følgende: «kunnskap direkte fra barn viser at den viktigste grunnen til at små barn som er utsatt for vold og overgrep, ikke forteller, er at de ikke vet hva som skjer hvis de gjør det» (Sanner, 2020, s. 133). Den ansattes reaksjon kan gjøre at barnet føler at det har gjort noe galt, som kan føre til at barnet ikke ønsker å fortelle om det som skjer i hjemmet. Barn tenker ikke nødvendigvis over hvem som er assistent, fagarbeider, barnehagelærer eller vikar, hvem som helst kan bli den som barnet deler vanskelige ting med. Det er derfor viktig at barnehagepersonalet har en grunnleggende kunnskap om hvordan en skal reagere når et barn beretter om voldshendelser i hjemmet. Den ansatte i barnehagen kan være den første og eneste personen som barnet forteller dette til. På bakgrunn av dette er temaet for bacheloroppgaven *å samtale med voldsutsatte barn*.

Denne bacheloroppgaven baserer seg på barnehagepersonalets kompetanse i å samtale med barn som forteller om voldserfaringer i hjemmet. Etter jeg selv erfarte å stå i en situasjon der et barn fortalte at det ble utsatt for vold av en forelder, ble jeg bevisst på hvor lite kunnskap og erfaring jeg hadde om slike situasjoner. Den følelsen av å stå i en slik situasjon uten tilstrekkelig kompetanse gjorde meg usikker, men det gjorde meg også nysgjerrig på om barnehagepersonalet har en tilstrekkelig kunnskap om selve samtalesituasjonen med et voldsutsatt barn som har motet seg opp til å fortelle noen om det.

Studier viser at fagpersoner som har i oppgave å beskytte barn og sikre dem gode oppvekstvilkår, fortsatt mangler kunnskap, trygghet og handlingskompetanse for å tilrettelegge for at barn får hjelp og støtte til å fortelle om egne opplevelser (Gamst, 2017, s. 26). På studiet har vi hatt temauker om «Til barns beste» der vi lærte om blant annet

omsorgssvikt, som forsterket mitt ønske om å lære mer om temaet. Vi fikk en liten innføring i samtaler med barn, men jeg satt igjen med et ønske om å tilegne meg en sterkere kompetanse i et håp om at jeg kan bidra til at dagens barnehager jobber med å utvide personalets kompetanse om hvordan møte et barn som forteller om voldserfaringer i hjemmet. På bakgrunn av dette ble problemstillingen følgende:

Hvordan opplever barnehagepersonalet sin egen kompetanse i å samtale med barn som forteller at de blir utsatt for vold i hjemmet?

1.2 Oppgavens struktur

Oppgaven starter med en presentasjon av teori som omhandler omsorgssvikt, fysisk overgrep, barnehagepersonalets kompetanse, barnets beste og samtaler med barn, som sammen skal bidra til å belyse problemstillingen og som senere skal brukes til å drøfte funn. Videre blir metode og tilnærming presentert, der det blir gjort rede for kvantitativ og kvalitativ tilnærming, samt spørreundersøkelse som metode. For å kunne svare på problemstillingen valgte jeg å bruke både kvantitativ og kvalitativ tilnærming med spørreundersøkelse som metode. Jeg har valgt å fokusere på den kvantitative tilnærmingen da den gir meg som forsker et datamateriale som kan måles og tallfestes, men bruker kvalitativ tilnærming for å kunne gå litt i dybden på enkelte områder. Videre drøftes bruk av spørreundersøkelse som metode, der jeg presenterer prosessen med å utforme spørreundersøkelsen samt hvordan jeg gikk frem for å finne informanter/utvalg. Deretter viser jeg til innsamlet datamateriale og drøfter funnene basert på tidligere presentert teori og funn. Avslutningsvis kommer jeg med en konklusjon om hvorvidt barnehagepersonalet ser på egen kompetanse som tilstrekkelig. For å runde av oppgaven har jeg til slutt skrevet hva jeg har fått ut av å jobbe med denne bacheloroppgaven.

2 Teori

I dette kapitlet presenteres teori som belyser problemstillingen. Teorien skal bidra til forståelse av temaet og problemstillingen samt være et hjelpemiddel for å drøfte hvordan utvalget ser på sin kompetanse i å samtale med voldsutsatte barn.

2.1 Omsorgssvikt

Det finnes ingen universell definisjon av omsorgssvikt (Slack mfl., 2003, henvist i Kvello, 2015, s. 213), men jeg velger å trekke frem Killéns og Kvellos definisjoner. Selv om det er ulike definisjoner på begrepet omsorgssvikt er det gjennomgående at det omhandler skadelig barneomsorg. Killén bruker Kempes (1979) definisjon på omsorgssvikt: «Med omsorgssvikt (maltreatment) forstår vi at foreldre eller de som har omsorgen for barnet påfører det fysisk eller psykisk skade eller forsømmer det så alvorlig at barnets fysiske og/eller psykiske helse og utvikling er i fare» (Kempe, 1979, referert i Killén, 2021, s. 37). Killén (2021) deler omsorgssvikt inn i fire underkategorier; barn som blir utsatt for vanskjøtsel, barn som blir utsatt for fysisk overgrep, barn som blir utsatt for psykisk overgrep og barn som blir utsatt for seksuelle overgrep (s. 37). Kvello (2015) skiller derimot mellom vold og mishandling, og omsorgssvikt. Ifølge Kvello omhandler omsorgssvikt mangel på handling, som for eksempel forsømmelse eller vanskjøtsel, mens vold handler om aktiv påføring av krenkelser (s. 213-216). Kvello anser vold og omsorgssvikt som separate former for skadelig barneomsorg, mens Killén (2021) plasserer voldelige handlinger inn under omsorgssvikt. I denne oppgaven tar jeg hovedsakelig for meg barn som blir utsatt for omsorgssvikt i form av fysisk overgrep og samtalen rundt dette, ettersom det er direkte koblet til problemstillingen.

2.1.1 Fysisk overgrep

Ifølge Killén (2021) kan barn som er utsatt for fysisk overgrep oppleve både aktiv handling og manglende tilsyn og det starter oftest tidlig i barneårene. Barn som utsettes for fysisk vold har ofte synlige tegn som blåmerker og sår, men det er ikke alltid (s. 42). Når et barn ikke har synlige tegn på fysisk vold, blir situasjonen ifølge Killén mer komplisert. Selv om vi kan se en trøst i at sår gror, blåmerker forsvinner og brudd heles, sitter barnet igjen med en videre angst for nye overgrep og tilliten til omverden blir negativt påvirket. Når et barn blir utsatt for fysisk vold kan det resultere i følelsen av å ikke fortjene kjærlighet og omsorg. Barnet forventer gjerne

å bli avvist og bruker derfor mye av kreftene sine på å unngå ytterligere avvising (Killén, 2021, s. 43).

Selv om det kan være lett å tenke på fysisk overgrep som en avgrenset handling, handler det for barnet om mye mer. Barnet tenker på alt det som skjer før, under og etter overgrepet, hva de har gjort for å fortjene noe slikt, samt redsel for når og hvor det neste overgrepet tar sted (Killén, 2021, s. 47). Det er derfor viktig at når et barn selv forteller at det blir utsatt for fysisk overgrep, at barnehagepersonalet har kompetanse i å samtale med barnet på en måte som ivaretar individet.

2.2 Barnehagepersonalets kompetanse

Manglende kunnskap og erfaring hos barnehagepersonalet kan hindre gode samtaler med barnet (Ruud, 2021, s. 47). Det er mange som i voksen alder har rapportert om opplevelser av at fagpersoner sviktet dem når dem som barn ble utsatt for omsorgssvikt, til tross for åpenbare tegn på overgrep (Gamst, 2017, s. 25). Gamst trekker frem Bjugnsaken fra 1994 som skapte intens debatt, der det kom frem at kunnskapen om vold og seksuelle overgrep mot barn var mangelfull. I senere tid har det blitt større aksept og faglig bevissthet rundt barn som er utsatt for vold og overgrep.

Ifølge Gamst (2017) er det dokumentert et behov for å styrke kompetansen om vold og seksuelle overgrep blant barnevernspedagoger, allmennlærere og barnehagelærere. De nevnte gruppene opplever at de ikke får tilstrekkelig kunnskap om hvordan de kan forberede seg på å møte barn som er utsatt (s. 27). Emilsen og Bratterud (2020b) skriver at det internt i barnehager kan være manglende kompetanse og evne til å se og høre om et barn er utsatt for omsorgssvikt (s. 69). Gamst (2017) støtter opp dette ved å videre skrive at det etterlyses teoretisk kompetanse, handlingskompetanse og ferdigheter i samtalemotodikk med barn (s. 27). I 2022 kom kunnskapsdepartementet ut med en kompetansestrategi som skal styrke og kvalitetssikre kompetanse i barnehager (Kunnskapsdepartementet, 2022, s. 7). Killén henviser til barnevoldsutvalgets (2016) rapport som støtter opp det Gamst skriver og det som står i kompetansestrategien, med at samtaler med barn mangler eller har en generell dårlig kvalitet. For at barn skal kunne få god hjelp, må de bli lyttet til (Barnevoldsutvalget, 2016, henvist i Killén, 2019, s. 192). Killén (2019) skriver at når en skal hjelpe voldsutsatte barn er

profesjonelles mentaliseringsevne og følelsesmessig engasjement i samspill med barnet essensielt (s. 191).

I Bratterud og Emilsens (2011) sluttrapport «Små barns rett til beskyttelse» kommer det frem at rundt 75% av barnehageansatte opplever at de ikke har tilstrekkelig kompetanse om vold og overgrep. De poengterer at barnehagepersonalet kan være redd for å gjøre noe galt, spesielt i tilfeller der det er snakk om alvorlig omsorgssvikt, samt at samtalen skal gjøre en allerede vanskelig situasjon enda verre for barnet (Bratterud & Emilsen, 2011, s. 21). «Før barnehagepersonalet snakker med barnet, er det viktig at vi er godt forberedt. Vi må tenke gjennom hva vi trenger å vite mer om, og hvordan vi skal snakke med barnet ... » (Sanner, 2020, s. 142). Selv om dette er rettet til planlagte samtaler med barn, kan det også knyttes opp mot de spontane samtalene som oppstår. Ved å ha generell kunnskap om hva vi som barnehageansatte trenger å vite mer om og hvordan vi skal snakke med barnet, kan personalet være mer rustet til å snakke med et barn som selv initierer til en samtale som omhandler barnets vanskelige livssituasjon. Personalets kunnskap om barn påvirker hvordan den ansatte kommuniserer med barnet og hva den observerer (Larsen & Slåtten, 2020, s. 160). Aasland skriver at mangel på egen trygghet og kompetanse, kan gjøre at barnehagepersonalet lar være å snakke med barn om vanskelige temaer (Aasland, 2015, s. 73).

Det er ifølge Larsen og Slåtten (2020) ikke bare ansatte med pedagogisk utdanning som innehar en høy kompetanse på barn. Det er derimot forskjell på hvordan denne kompetansen har blitt opparbeidet på. Selv om ansatte uten pedagogisk utdanning kan ha høy kompetanse, er det et krav til at barnehagelærere har tilegnet seg relevant kompetanse som er i tråd med norske lovverk (Larsen & Slåtten, 2020, s. 160). Med et økt fokus på barnehageansattes kompetanse, er det blitt en økt bevissthet over alle stillingsgruppene i barnehagen. Det blir mer og mer forventet at assistenter og fagarbeidere har en viss selvstendighet og kompetanse da det øker med administrativt arbeid for de pedagogiske lederne. I dag er det ikke uvanlig at personalgruppa må planlegge det pedagogiske opplegget samt å være tilstede for barna, uten at den pedagogiske lederen er tilstede (Larsen & Slåtten, 2020, s. 161). Killén (2021) trekker frem viktigheten med at hele personalet får faglig veiledning, konsultasjon og mulighet for videre faglig og personlig utvikling, ettersom mangel på dette kan føre til psykiske og fysiske vansker hos personalet (s. 110).

2.2.1 Hva sier regjeringen?

I flere av regjeringens dokumenter kommer det frem manglende kompetanse i å samtale med voldsutsatte barn hos barnehagepersonalet. Regjeringens tiltaksplan trekker frem at undervisning om vold og seksuelle overgrep mot barn må inngå i all utdanning til yrkesgrupper som arbeider med barn og at kompetansen til blant annet barnehageansatte må styrkes (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2014, s. 37-38). Ifølge regjeringens opptrappingsplan mot vold og overgrep er det avgjørende at blant annet barnehageansatte gis opplæring om vold og overgrep for å øke bevisstheten og løfte feltet. Det står også at det er nødvendig med egne kompetansetiltak innenfor de enkelte tjenestene (Barne- og likestillingsdepartementet, 2017, s. 45). I en gjennomgang av saker som ikke har blitt meldt til barnevernet kommer det frem at det har vært tilfeller der barn direkte har fortalt om voldsopplevelser, uten at det har blitt meldt til barnevernet (NOU 2017: 12, s. 52-53). For å unngå slike situasjoner er det viktig at ansatte har kunnskap om sitt ansvar og sin plikt (Emilsen & Bratterud, 2020b, s. 36).

Opptrappingsplanen anerkjenner at studenter får mer kunnskap om vold og seksuelle overgrep nå enn for 10 år siden, men at blant annet barnehagelærere opplever at kunnskapen ikke strekker til (Barne- og likestillingsdepartementet, 2017, s. 45). Kartlegging viser at gode og tilgjengelige etter- og videreutdanninger er viktig, men at opplæring på arbeidsplassen er en essensiell faktor for kompetanseutvikling (Barne- og likestillingsdepartementet, 2017, s. 46). Med god opplæring kan barnehagen bli i bedre stand til å hjelpe de barna som har det vanskelig (Barne- og likestillingsdepartementet, 2017, s. 47).

2.3 Barnets beste

Barnets beste baserer seg på alt som berører og angår barn og handler om at barnet har rett til å bli hørt og å få informasjon knyttet til forhold som først og fremst omhandler dem (Regjeringen, 2023). I barnekonvensjonen står det at barn har rett til å uttrykke seg fritt i alle forhold som vedrører barnet og at barnets synspunkter skal vektlegges i samsvar med dets alder og modenhet (Barnekonvensjonen, 1989, art. 2) .

2.3.1 Barnet som informant om eget liv

I rammeplanen står det at gjennom den daglige og nære kontakten med barn er barnehagepersonalet i en posisjon til å kunne observere og motta informasjon om barns omsorgs- og livssituasjon (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11). Gamst (2017) skriver at barn kan gi oss informasjon om seg selv som vi ikke kan tilegne oss på andre måter, men at barn oftest ikke blir sett på som meningsberettigede aktører og informanter om eget liv (s. 17). Vi får heller informasjon om barnet fra ulike voksne i barnets miljø (Gamst, 2017, s. 18). Bjerke (2013) poengterer at barn er selvstendige individer som har rett til å bli hørt og behandlet med respekt. Barn skal få uttale seg og deres meninger skal tas hensyn til (s. 188). I barnevernloven §1-1 står det «Loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærighet og forståelse» (Barnevernloven, 2023, §1-1).

Ifølge Emilsen og Bratterud (2020b) kan det være en kultur blant personalet som gjør at de verken ser eller handler til barns beste (s. 69). Killén (2017) støtter opp dette med at barnehagepersonalet har en tendens til å bagatellisere barnets omsorgssituasjon og lukke øynene for barns lidelse, som kan komme av at den ansatte vil beskytte sine egne følelser (s. 95-96). Bjerke (2013) skriver derimot at personer med ansvar for barn er pliktige til å lytte til dem når de uttrykker seg (s. 188). Det kan være vanskelig å stå i en situasjon som en selv syntes er vanskelig og det er da fort gjort å fraskrive seg ansvar og distansere seg fra situasjonen (Killén, 2017). Det er ifølge Killén ikke uvanlig at en ønsker å distansere seg fra den vanskelige situasjonen ved å legge ansvaret over på noen andre.

Ruud (2021) skriver at den ansattes syn på barn påvirker samtalsituasjonen. Om barn blir sett på som objekt for oppdragelse og behandling, blir barnets utsagn og meninger lite tatt hensyn til. Om barnet derimot blir sett på som et subjekt, vil en ifølge Ruud respektere og tro på barnets evne til å uttrykke seg om egen situasjon. Ved å se på barnet som subjekt anerkjenner vi barnet og det bevarer sin verdighet i samtalsituasjonen. I samtalsituasjoner som barn kan oppleve som ubehagelige, vil det å se barnet som subjekt gjøre en stor forskjell. Barnet legger merke til at samtalepartnern er genuint nysgjerrig på hva hen ønsker å fortelle (Ruud, 2021, s. 29).

2.3.2 Samtaler med barn

Barnehagepersonalet skal i samtale med barn, hjelpe barnet i å finne ord og bli forstått, samt å bekrefte barnets tanker og opplevelser (Gamst, 2017, s. 18). Det står også i rammeplanen at personalet skal støtte barn i å mestre motgang og hjelpe dem i å håndtere utfordringer

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11), som er svært relevant i samtaler med voldsutsatte barn. I boken «Klokhet om vold og overgrep» er det tatt med ulike erfaringer barn har med å samtale med de ansatte i barnehagen om det vonde de opplevde (Sanner, 2020). Et eksempel er «Mika» som forteller om sin opplevelse:

Jeg fortalte til assistenten i barnehagen om mamma. Selv om assistenten var snill, ble det bare rart. Jeg fortalte at mamma klyper, dytter og noen ganger slår. Assistenten spurte ikke om noe. Dagene etterpå snakket hun ikke med meg om det. Hadde jeg sagt noe galt? Jeg ble veldig redd for hva som skulle skje. Plutselig en morgen kom ei dame jeg nesten ikke kjente, for å snakke med meg. Senere forsto jeg at det var en av lederne i barnehagen. Hun spurte hvordan jeg hadde det hjemme. Jeg turte ikke å si noe. Litt senere kom to damer fra barnevernet. Jeg spurte etter assistenten, men hun var ikke der den dagen. En annen voksen i barnehagen kom, men henne var jeg ikke trygg på. Derfor fortalte jeg småting, og ikke de verste tingene. De kunne jeg ikke fortelle til noen fremmede. Noen dager senere forsto jeg at de hadde snakket med foreldrene mine om det jeg hadde fortalt. Det ble verre hjemme. (Sanner, 2020, s. 136).

I dette eksempelet vises hva som kan skje om barnet ikke blir anerkjent av den ansatte det henviser seg til. Som Ruud (2021) skriver, så har barn et sterkt behov for å bli sett og anerkjent (s. 40). «Mika» fikk ikke muligheten til å bli involvert i prosessen, som førte til usikkerhet og redsel hos barnet. Dette eksemplet viser også at de ansatte i barnehagen kan være for raske til å ta saken videre. Sanner trekker frem at barnehageansatte får tidlig beskjed om at slike ting skal meldes direkte til pedagogisk leder. Ofte blir dette gjort uten at barnet er informert, som kan føre til at barnet mister tillit til den voksne de betrodde seg til (Sanner, 2020, s. 134). Selv om de ansatte lærer at en skal ta slike saker videre med en gang, er det viktig å ikke glemme barnet i prosessen (Ruud, 2021, s. 40). Barna vet ikke hvordan den voksne i barnehagen blir å reagere hvis de forteller om det de har opplevd. En slik usikkerhet kan gjøre at barnet kvier seg for å fortelle. Av erfaring kan barnet ha opplevd at barnehagepersonalet snakker med foreldre eller andre voksne uten å avtale med barnet i forkant, som kan føre til tillitsbrudd. Sanner skriver at når barn forteller om vold, har de som oftest vært nøye med å velge ut den voksne de henviser seg til (Sanner, 2020, s. 134). Barn kan ha testet ut ulike voksne for å se hvem de kan stole på og hvem som har den kunnskapen og de egenskapene de er ute etter. Hvis et barn møter en positiv voksen med åpne holdninger, er det større sannsynlighet for at tillit opparbeides og at barnet betror seg til denne personen igjen (Aasland, 2015, s. 73). Det står forankret i rammeplanen at personalet i barnehagen skal bidra til at barn får tillit til andre og seg selv (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 17).

Det viktigste i samtaler med barn er å gi barnet følelsen av at de kan snakke om dette med deg når de selv ønsker og oppmuntre til videre samtale (Ruud, 2021, s. 33). I rammeplanen står det at barnehagepersonalet skal gi barn tid og anledning til å stille spørsmål, reflektere og fortelle om egne erfaringer og opplevelser (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 53). Det er derfor viktig å tenke over hvordan en kommuniserer med barnet, ettersom det har sterk påvirkning på kvaliteten og kvantiteten på hva og hvor mye barnet forteller (Gamst, 2017, s. 18).

Når man snakker med barn om vanskelige ting som de opplever, gjør man situasjonen mer virkelig og det kan være belastende å ta til seg det barnet går gjennom (Helgeland 2008; Ruud 2021). Ruud (2021) skriver at for å kunne være en god samtalepartner for barnet må vi akseptere at noen barn har det vanskeligere enn vi liker, uansett hvor tungt vi syntes det er å høre (s. 47). Det kan være flere grunner til at personalet ikke tar vanskelige, men nødvendige samtaler med barn som omhandler deres omsorgssituasjon. Personalet kan kjenne på en bekymring om at deres involvering vil skape kaos eller en bekymring for hvordan de selv vil reagere følelsesmessig (Emilsen & Bratterud, 2020b, s. 69). Det er viktig å anerkjenne at en har slike tanker for å kunne hjelpe barnet. For å få informasjon om barns omsorgs- og livssituasjon, har barnehageansatte en fordel da en kan snakke med barnet uten foreldre til stede. Dette skaper muligheter til å fange opp barn som er utsatt for omsorgssvikt (Gamst, 2017, s. 44). Det er derfor essensielt at personalet har grunnleggende kommunikasjonsferdigheter som innlevelse, aktiv lytting og fleksibilitet, samt kompetanse og kunnskap om holdninger, strukturer og teknikker (Gamst, 2017, s. 18).

2.3.3 Foreldre

Det er flere barnehageansatte som forteller om redselen om at manglende kompetanse skal føre til at en tar feil der personer skal bli beskyldt for noe de ikke har gjort (Emilsen & Bratterud, 2020b, s. 70). Killén (2017) skriver at personalet kan tillegge foreldre egne følelser og holdninger som kan hindre dem i å se hvordan foreldrene egentlig er.

I barnehagen skal det være tett samarbeid mellom barnehagen og foreldrene (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 29). Det er ikke uvanlig at personalet snakker med foreldrene om hva barnet har gjort og sagt i løpet av dagen og dette får barna med seg. I rammeplanen står det at barnehagen skal legge til rette for utveksling av observasjoner og vurderinger (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 29), men det er viktig å tenke på at det skal være til barnets beste. Selv om deling av observasjoner og informasjon kan virke uskyldig, kan

barna oppfatte dette som at de voksne forteller alt til hverandre. Barn som har opplevd vold i hjemmet, har sagt at dette er en stor grunn til at de ikke tørr å fortelle noe til de voksne i barnehagen. Barna frykter at foreldrene skal få vite det de har fortalt og at det skal få negative konsekvenser når de kommer hjem (Sanner, 2020, s. 134). For å hindre negative konsekvenser for barnet skriver Emilsen og Bratterud at ved mistanke om vold og seksuelle overgrep, skal barnehagen kontakte barnevernet uten å informere foreldrene (Emilsen & Bratterud, 2020a, s. 38).

3 Metode

I brukt teori varierer det mellom kvalitative- og kvantitative metoder, og kvalitativ- og kvantitativ tilnærming. For å unngå forvirring har jeg valgt å bruke kvalitativ- og kvantitativ tilnærming, der metoden er spørreundersøkelse. Det er flere måter jeg kan referere til meg selv og til de som har gjennomført spørreundersøkelsen på, men jeg har valgt å bruke begrepene *undersøker* og *informanter*, samt *utvalg* som en samlet betegnelse for alle informantene.

I dette metodekapittelet blir det gjort kort rede for forskjellen mellom kvalitativ og kvantitativ tilnærming. Deretter gjør jeg rede for valg av forskningsmetode, før jeg videre går i dybden på min spørreundersøkelse der jeg redegjør for diverse valg som er gjort. Avslutningsvis går jeg inn på etiske retningslinjer og metodekritikk.

3.1 Kvalitativ og kvantitativ tilnærming

Selv om både kvalitative og kvantitative tilnærminger har som oppgave i å samle inn nødvendig data, er det konkrete forskjeller som skiller dem fra hverandre (Dalland, 2020, s. 56). Kvalitativ tilnærming blir brukt for å få mer detaljert informasjon der vi får innsikt i informantenes tanker (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2021, s. 23). Hvis en skal samle inn data som skal tallfestes og/eller måles må en bruke en metode med kvantitativ tilnærming. Bergsland og Jæger (2022, s. 28) beskriver metoder med kvantitativ tilnærming som metoder som vektlegger antall og utbredelse. Det skal ikke være en direkte relasjon mellom informantene og undersøkeren, som dermed gjør at undersøkeren ikke kan påvirke informantene (Bergsland & Jæger, 2022, s. 28-29). Dalland skriver at kvantitativ tilnærming har som fordel at de samler inn data som kan måles. Tallene som kommer av slik data, gir oss mulighet til å regne oss frem til for eksempel prosent (Dalland, 2020, s. 54).

3.2 Valg av metode

For å besvare problemstillingen for bacheloroppgaven var det hensiktsmessig å nå ut til så mange ansatte i barnehagen som mulig, samt å prøve å få en innsikt i flere sider av deres opplevelse av egen kompetanse knyttet til temaet. For å tilegne meg mest mulig relevant informasjon er det viktig å velge en metode som bidrar til det (Bergsland & Jæger, 2022, s. 28).

Jeg mener at spørreundersøkelse var en svært egnet metode for å oppnå ønsket informasjon, der jeg fikk mulighet til å nå ut til et større utvalg som alle fikk samme spørsmål og lik informasjon.

3.2.1 Spørreundersøkelse

Ifølge Bergsland og Jæger (2022) er det mye forarbeid i å utforme en god spørreundersøkelse (s. 40). Grunnlaget for dette er at når en spørreundersøkelse er sendt ut, er det minimalt med muligheter for å justere opplegget. Selv om forarbeidet er tidskrevende, får man gjerne igjen for det når en skal analysere data i etterkant (Jacobsen, 2022, s. 264).

Formålet med undersøkelsen min er å gjøre en statistisk representativ undersøkelse, som betyr at resultatene med stor sannsynlighet gjelder for en hel populasjon, som i dette tilfellet refererer til ansatte i barnehagen (Larsen, 2017, s. 26). Grunnlaget for valgt metode er at spørreundersøkelse gir muligheten til å innhente informasjon fra flere informanter enn det personlig intervju gjør (Larsen, 2017, s. 27). Ved bruk av spørreundersøkelse innsamles statistisk data som kan brukes for å svare på problemstillingen. Mitt mål med å bruke spørreundersøkelse er å se barnehagepersonalets ulike syn, holdninger, meninger og erfaringer med temaet.

3.3 Min undersøkelse

For å samle inn data har jeg brukt selvadministrert nettbasert spørreundersøkelse fra nettstedet Survio.com. Å bruke en slik nettbasert løsning gjør det lettere for undersøkeren å nå ut til flest mulig samt at det gir informantene mulighet til å svare når som helst innenfor fristen (Cooper & Schindler, 2008, s. 223).

Spørreundersøkelsen består hovedsakelig av lukkede spørsmål med forhåndsdefinerte svaralternativer, som ifølge Jacobsen (2022) er den mest brukte metoden for å samle inn kvantitativ data. Informanten må svare innenfor de gitte svaralternativene, som begrenser informasjonsmengden, men som er nyttig for videre analysering. Spørreundersøkelsen hadde innledningsvis spørsmål basert på bakgrunnsvariabler som alder, stilling, hvor lenge de har jobbet i barnehage og hvordan avdeling de har vært på (se Vedlegg 1.2-1.5). Slike variabler er relevant hvis en ønsker å finne ut om det er sammenhenger (Larsen, 2017, s. 41).

For å redegjøre for utforming av spørsmål, tar jeg utgangspunkt i kategorisvar, rangordnede svar, og metriske svar, som Jacobsen skriver er tre ulike former for svaralternativer som samler inn ulik data (Jacobsen, 2022, s. 268). Kategorisvar brukes for å gruppere informanter basert på deres svar, der informanter som svarer det samme plasseres i samme kategori. For eksempel kan vi basert på svaralternativene i spørsmål 7 (se Vedlegg 1.8) gruppere informanter som har møtt barn som har opplevd omsorgssvikt og de som ikke har det. Ved å ha «Annet ...» som et svaralternativ, kan informantene legge til sine egne svar som gjør at alternativene blir utfyllende (Jacobsen, 2022, s. 273). Dette er et alternativ til å liste opp alle relevante svar. Hvis det oppstår felles trekk ved svarene under «Annet ...», kan en samle svarene og lage en ny kategori som kan være til hjelp ved analysering. I likhet med kategorisvar grupperer rangordnede svar informanter, men samtidig gir rangordnede svar en indikasjon på forholdet mellom kategoriene (Jacobsen, 2022, s. 270). Svarkategorier med beskrivelser er en måte å fremstille slike svaralternativer på, som vi kan se på spørsmål 9 (se Vedlegg 1.10). Slike fremstillinger kan begrense antall svaralternativer og kan gjøre det vanskelig for informanten å velge, men som kan gjøre det enklere i analyseringsprosessen. En alternativ form er å bruke skalasvar som f.eks. «På en skala fra 0 til 10 ...», som gir informanten mulighet til å plassere seg selv på en bredere skala (Jacobsen, 2022, s. 275). Metriske svaralternativer er når svaralternativene kun består av naturlige tall (Jacobsen, 2022, s. 276). Det er ingen spørsmål med metriske svaralternativer i denne spørreundersøkelsen. Om spørsmålet om informantens alder derimot hadde svaralternativer med naturlige tall istedenfor aldersgrupper, hadde dette vært på metrisk nivå. Siden alder ikke er direkte relevant for problemstillingen, var jeg ikke interessert i nøyaktige tall. Ved å lage aldersgrupper tvinger jeg ifølge Jacobsen, metriske variabler til å bli rangordnede. Problemet med å bruke variabler som «30-39 år» er at vi mister muligheten til interessante funn som kan være direkte knyttet til f.eks. en spesifikk alder (Jacobsen, 2022, s. 278).

Spørreundersøkelsen inneholder noen åpne spørsmål som ifølge Jacobsen (2022) bryter med den kvantitative tilnærmingens hensikt, da slike spørsmål ikke gir standardisert informasjon og skaper ingen begrensninger på hva informantene kan svare (s. 285). Det kan derimot være nyttig å noen ganger bruke åpne spørsmål for å hindre at informantene blir alt for begrenset (Jacobsen, 2022, s. 286). Ved å bruke åpne spørsmål fikk jeg mulighet til dypere forståelse av informantenes erfaringer og tanker, samt åpne for muligheten til å anskaffe flere relevante funn. Selv om åpne spørsmål ifølge Jacobsen gir rene kvalitative data, skriver Tashakkori og Teddlie (2010) at å kombinere åpne og lukkede spørsmål ikke er problem når dataen innhentes

samtidig, som er tilfellet i denne spørreundersøkelsen. Ved å kombinere slike spørsmål gis muligheten for en mer detaljert vurdering av informantenes svar (s. 439).

En ulempe ved å bruke spørreundersøkelse som forskningsmetode er at informantene kan misforstå spørsmål. Jacobsen (2022) skriver at ved å bruke web-baserte undersøkelser minimeres kontakten mellom undersøger og informant, som gjør at man mister muligheten for å inngå i dialog. Begrenset kommunikasjon med informantene gjør det vanskelig å rette på eventuelle misforståelser, som kan føre til mangelfull informasjon. Ved bruk av spørreundersøkelse er det få muligheter for å oppklare uklarheter, utdype spørsmål eller for å forklare hvis det er noe som er vanskelig å forstå (Jacobsen, 2022, s. 292). For å begrense misforståelser var jeg tidlig bevisst på at spørsmålene måtte være tydelige og at de ga lite rom for uklarheter. Begreper kan også oppfattes ulikt som gjorde at jeg på noen spørsmål måtte skrive en definisjon. Et eksempel på dette kan vi se på spørsmål 8 (se Vedlegg 1.9), der jeg definerte de ulike typene omsorgssvikt.

3.3.1 Utvalg

For å kunne gjennomføre en statistisk representativ undersøkelse er det essensielt å få flest mulig svar. Larsen (2017) poengterer viktigheten med å være kritisk til størrelsen på utvalget i en spørreundersøkelse (s. 40). For å svare på problemstillingen er det viktig at utvalget er tilstrekkelig representert gjennom informantene. Larsen skriver også at det alltid vil oppstå en feilmargin når en velger et utvalg, eksempelvis at hele utvalget ikke blir tilstrekkelig representert. Denne feilmarginen skal alltid tas hensyn til (Larsen, 2017, s. 40). Det er også viktig å tenke på eventuelle bortfall, da det er lite sannsynlig at alle svarer. Larsen refererer til Johannessen m.fl. (2016) som skriver at en svarprosent på over 50 prosent kan betegnes som god (Johannessen m.fl., 2016, referert i Larsen, 2017, s. 41).

For å få nokk informanter sendte jeg spørreundersøkelsen til 147 tilfeldige norske barnehager, samt at den ble lagt ut på flere sosiale plattformer. På denne måten hadde jeg et godt utgangspunkt for å nå ut til målgruppen, som var alle som jobber eller har jobbet i barnehage. For å få et tilstrekkelig representert utvalg var det viktig at jeg nådde frem til hele målgruppen (Larsen, 2017, s. 40). Hvis jeg bare hadde fått svar fra barnehagelærere, kunne jeg ikke generalisert dette til «barnehagepersonalet» ettersom barnehagepersonalet dekker en større gruppe mennesker. Ettersom det er ulikt hvor mange ansatte det er i barnehagene var det vanskelig å tenke meg til hvor mange som ble å svare, men det var gode muligheter for å nå

ønsket mål på minst 70 informanter. Bakgrunnen for målet var beregnet ut fra antall spørsmål og svaralternativer i spørreundersøkelsen.

Når spørreundersøkelsen ble avsluttet, var det 128 informanter som hadde svart. Informantene dekte alle aldersgruppene samt at det var variasjon i informantenes stilling i barnehagen, blant annet assistenter, studenter, pedagogiske ledere/barnehagelærere, styrere, spesialpedagoger og fagarbeidere.

3.3.2 Analyse

For å analysere datamaterialet på en enkel og oversiktlig måte startet jeg med å samle alt i Excel. For å gjøre kvantitativ data statistisk, måtte jeg kode svarene. Ved å kode svarene tildeler jeg kategoriske og rangordnede svar en tallverdi, som gjør at jeg kan jobbe med tall istedenfor ord (Jacobsen, 2022, s. 219). Jeg ønsket å bruke statistikk som var oversiktlig og forståelig for både meg og eventuelle lesere. Jeg startet derfor med univariant analyse, som er når jeg undersøker hvordan enheter fordeler seg på én egenskap (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2021, kap. 19). Ved å bruke diverse hjelpemidler på Excel telte jeg hvor mange informanter som markerte på de ulike svarene.

Jeg har også brukt bivariant analyse der jeg undersøker sammenheng mellom to variabler (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2021, kap. 20). I min analyse har jeg undersøkt hvilken sammenheng det er mellom informantenes stilling og det de har svart på andre spørsmål. Dette fremstilles ved hjelp av krysstabeller og diverse diagram, der *stilling* er en uavhengig variabel (Ringdal, 2018, s. 282). Den uavhengige variabelen kan ses på som årsaken mens den avhengige variabelen kan ses på som effekten (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2021, s. 320). Et eksempel på dette kan vi se i kapittel 4.3, der uavhengig variabel er informantens stilling og avhengig variabel er hvor rustet informanten er. Stillingen kan påvirke hvor rustet man er, men ikke omvendt. For å fremstille statistikk og funn er det brukt grafisk fremstilling i form av frekvenstabell, stolpediagram og sektordiagram (Jacobsen, 2022, s. 323-326). På denne måten ble funnene visualisert på en oversiktlig måte.

På spørreundersøkelsens åpne spørsmål, måtte jeg bruke andre metoder for å analysere. Jeg ønsket å finne ulike fellestrekk i informantenes svar, og brukte derfor kategorisk inndeling av data (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2021, s. 154-155). Det første jeg gjorde var å se over svarene å notere meg det som ofte gikk igjen, for så å lage kategorier ut fra dette. Jeg gikk

deretter gjennom alle svarene og telte hvor mange som hadde svart noe som kunne settes i de ulike kategoriene.

3.4 Etiske retningslinjer

Informert samtykke innebærer at informantene har all informasjon om undersøkelsens overordnede mål, at undersøkelsen er frivillig og at informantene kan trekke seg når som helst (Bergsland & Jæger, 2022, s. 47). Ettersom jeg brukte en nettbasert spørreundersøkelse, var det vanskelig å bruke et samtykkeskjema. Forsiden på spørreundersøkelsen ble derfor en type samtykkeskjema, der det var skrevet at ved å fullføre spørreundersøkelsen samtykker de til at svarene deres kan brukes i min bacheloroppgave (se Vedlegg 1.1). På forsiden skrev jeg også ned informasjon om spørreundersøkelsens mål og at det var frivillig å delta. Denne informasjonen var også nedskrevet i e-posten som ble sendt ut til barnehagene.

Siden spørreundersøkelsen er helt anonym er det vanskelig at informantene skal kunne trekke seg etter at besvarelsen blir sendt inn. Hvis informantene skal kunne trekke seg, er det nødvendig at de tar kontakt med meg der de kan fortelle om tidspunkt for gjennomføring, samt dele noen av svarene deres. Ved å gi meg denne informasjonen kan jeg gå gjennom svarene og fjerne informantens besvarelse på undersøkelsen.

Informantenes anonymitet er en viktig faktor i spørreundersøkelsen, der deres informasjon er konfidensiell. Konfidensialitet går ut på at man ikke offentliggjør personlige data som kan gjøre informanten gjenkjennbar (Bergsland & Jæger, 2022, s. 47). Når jeg sendte ut spørreundersøkelsen brukte jeg barnehagens offentlige e-post, og sendte e-postene separat. På denne måte hindret jeg at barnehagene kunne se hvem jeg sendte spørreundersøkelsen til. Jeg sørget for å bruke en nettside for spørreundersøkelsen der verken jeg eller noen andre kunne få informasjon om informanten. Informantene ble lovet anonymitet og ved å gjøre det på denne måten var det enkelt å holde det løfte. Når jeg refererer til informanter bruker jeg nummer som for eksempel «informant 16». Informantene har også rett til å bli informert om mulige konsekvenser av at de svarer på spørreundersøkelsen (Bergsland & Jæger, 2022, s. 49). Konsekvenser kan inkludere flere ulike faktorer, men i mitt tilfelle er det mest relevant at informantene får informasjon om hva deres svar skal bli brukt til. Jeg har derfor skrevet at svarer skal brukes i en bacheloroppgave.

3.5 Metodekritikk

Selv om jeg har valgt en metode jeg mener egner seg til det som skal undersøkes, er det ingen metoder som er feilfrie. Det er derfor viktig å kunne ha et kritisk blikk samt å reflektere rundt egen bruk av metode og innsamlingsstrategi (Bergsland & Jæger, 2022).

3.5.1 Reliabilitet

Ved å bruke spørreundersøkelse for å måle barnehagepersonalets kunnskap kan det oppstå feilkilder. Er informantene ærlige? Husker de riktig? Det er vanskelig å stille spørsmål som går konkret på informantenes kunnskap, så det er derfor nødvendig å stille flere spørsmål som sammen kan gi et helhetlig svar. Reliabilitet i forbindelse med spørreundersøkelsen baserer seg hovedsakelig på om den er etterprøvbar (Tuft, 2018, s. 148-149). For å øke reliabiliteten, er det i metoddelen en detaljert beskrivelse av hva som er gjort og hvorfor (Bergsland & Jæger, 2022, s. 44). Dette gjør at leseren selv kan vurdere alt fra metodevalget til datainnsamlede materiale. En annen faktor som kan opprettholde reliabiliteten er å unngå rotete spørreskjemaer og holde orden i innsamlet datamateriale i et dataprogram (Tuft, 2011, s. 82-83). På grunnlag av dette brukte jeg mye tid på å forme en ryddig og oversiktlig spørreundersøkelse.

Før spørreundersøkelsen ble sendt ut ble det gjennomført en pretest (Johannessen, Tuft & Christoffersen, 2016, s. 276), der 10 bekjente gjennomførte spørreundersøkelsen. Dette gjorde at jeg kunne få tilbakemeldinger på hva som kunne skape misforståelser og hva som kunne forbedres, samt hvor lang tid det tok å gjennomføre hele undersøkelsen.

Datamaterialet fra undersøkelsen ble direkte overført til Excel format, der jeg så over alle svarene for å påse at alt ble korrekt ført inn. Ved å gjøre dette sørget jeg for at datamaterialet ble korrekt. Jeg har også lagt til bilder av hele spørreundersøkelsen inn under vedlegg 1 slik at leser kan få et helhetlig bilde av undersøkelsens.

3.5.2 Validitet

For at det skal være høy validitet i forbindelse med spørreundersøkelsen, er det essensielt at det som blir målt er det vi ønsker å måle (Ringdal, 2018, s. 103). Det at spørreundersøkelsen inneholdt mange lukkede spørsmål der spørsmålet var formulert for å hindre feiltolkning, mener jeg at spørreundersøkelsen oppnådde høy validitet. Ved inkludere noen åpne spørsmål fikk informantene mulighet til å utdype seg og jeg fikk mulighet til å se om det oppsto

misforståelser. Etter å ha analysert dataen fra de åpne spørsmålene ser jeg at informantene har hatt god forståelse for hva undersøkelsen handlet om samt hva som ble spurt etter.

4 Funn og drøfting

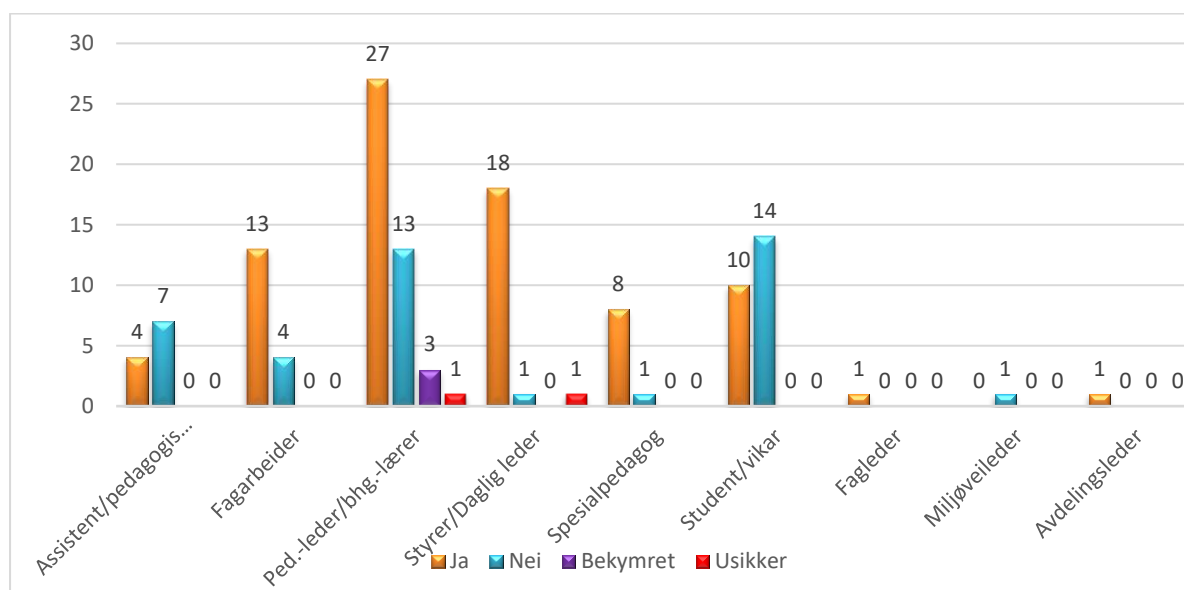
I dette kapittelet presenteres innsamlet datamateriale samt drøfting av de funnene som er gjort. Jeg har valgt å bare ta for meg data fra spørsmålene som kan brukes til å svare på problemstillingen, slik at jeg kan gå dypere i drøftingen knyttet til disse.

4.1 Erfaring med barn som har opplevd omsorgssvikt

FUNN

7. Har du som ansatt møtt et barn som du vet har opplevd omsorgssvikt?

82 (64%) av informantene svarer at de har møtt et barn som de vet har opplevd omsorgssvikt, 41 (32%) svarer at de aldri har møtt et barn som har opplevd omsorgssvikt. Jeg har delt opp de som svarte «Annet ...» i «Bekymret» og «Usikker» ettersom det var det informantene selv skrev. Det ble dermed også lettere for meg som undersøger å analysere svarene. Det er tre (2%) informanter som svarer at de har vært bekymret over barn som de mistenker har opplevd omsorgssvikt og to (2%) svarer at de er usikre på om de har møtt et barn som har opplevd omsorgssvikt.

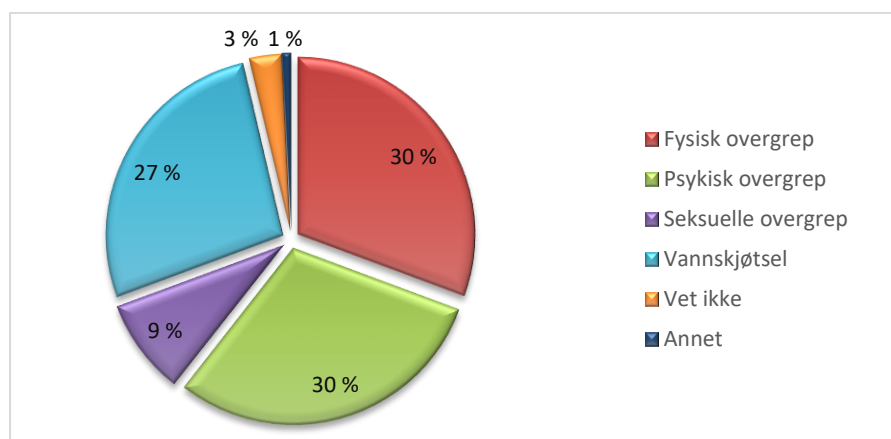
Figur 1: Informantenes møte med barn som har opplevd omsorgssvikt (stilling)

Blant de 82 personene som svarte ja, var det fire assistenter, 13 fagarbeidere, 27 pedagogiske ledere/barnehagelærere, 18 styrere/daglig ledere, åtte spesialpedagoger, ti studenter/vikarer, en fagleder og en avdelingsleder. Blant de 41 personene som svarte nei, var det fire assistenter, 13 pedagogiske ledere/barnehagelærere, en styrer/daglig leder, en spesialpedagog, 14 studenter/vikarer og en miljøveileder. De tre som har vært bekymret for et barn, men at det

ikke var helt sikkert, var alle pedagogiske ledere/barnehagelærere. De to som var usikker var en pedagogisk leder/barnehagelærer og en styrer/daglig leder.

8. Hvis «ja» på forrige spørsmål: Hva var tilfellet?

30% av tilfellene var fysisk overgrep, 30% var psykisk overgrep, 27% var vannskjøtsel, 9% var seksuelle overgrep. 3% av tilfellene var informanten usikker på hva tilfellet var. 1% viser til en informant som svarte «Taushetsplikt» under «Annet ...».

Figur 2: Hvilken type omsorgssvikt (knyttet til spørsmål 9 - prosent)

DRØFTING

Begrepet omsorgssvikt kan som tidligere nevnt ha ulik betydning for mange og det kan gjøre at informantene hadde ulik oppfatning av spørsmål 7. Hvis informanten definerer omsorgssvikt på samme måte som Kvello (2015), kan spørsmålet bli oppfattet som om de har møtt barn som har opplevd vannskjøtsel eller forsømmelse. Når jeg utformet dette spørsmålet tok jeg utgangspunkt i Killéns (2021) definisjon der omsorgssvikt fungerer som en overkategori for blant annet fysisk overgrep. For å unngå ulik oppfatning av spørsmålet kunne det vært aktuelt å skrive inn hvilken definisjon jeg tok utgangspunkt i eller lagt til et spørsmål der informanten selv kunne skrevet sin forståelse av begrepet. For å analysere svarene fra spørsmålet, har jeg tatt utgangspunkt i at alle hadde samme forståelse av begrepet omsorgssvikt.

64% av informantene svarer at de har møtt et barn som de vet har opplevd omsorgssvikt. Hvis spørsmålet hadde vært formulert med «tror» istedenfor «vet» kan det hende at tallet hadde blitt høyere. Basert på forskning skriver Killén (2021) at en kan anta at 20-25% av alle barn opplever alvorlig omsorgssvikt i form av fysisk overgrep, psykisk overgrep, fysisk og følelsesmessig

vanskjøtsel og/eller seksuelle overgrep og vold (s. 23), så det var ikke overaskende at det var så mange informanter som har møtt et barn de vet har opplevd omsorgssvikt. Killén (2021) skriver derimot at de som oftest tildekker omsorgssvikt, er profesjonelle som velger å se en annen retning og ikke stiller spørsmål (s. 14). På bakgrunn av dette kan det være flere av de som har svart nei på spørsmålet som har møtt et barn som opplever omsorgssvikt, men at de har snudd ryggen til for å spare egne følelser og/eller på grunn av andre faktorer som påvirker dem.

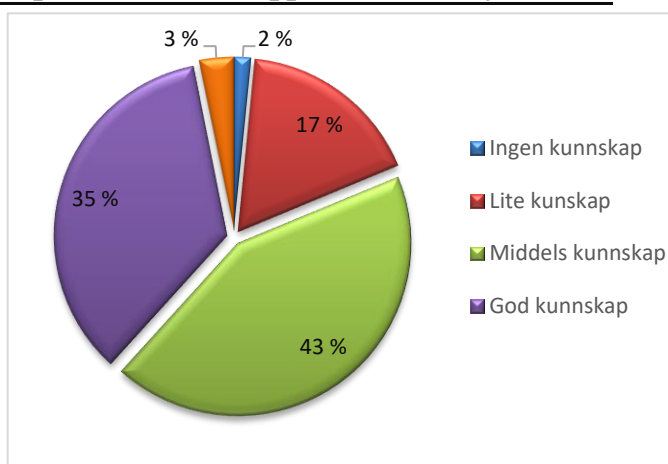
På spørsmål 8 kunne informantene velge så mange svaralternativer som de selv ønsket. Det er ikke usannsynlig at informantene har møtt flere barn som de vet har opplevd omsorgssvikt og hvert barn kan ha opplevd ulik type omsorgssvikt. I tillegg kan det være at et barn har blitt utsatt for flere typer omsorgssvikt. Ifølge Kvello (2015) er det ofte flere typer omsorgssvikt som overlapper hverandre (s. 218-219). Det vil si at hvis et barn for eksempel opplever fysisk overgrep er det stor sannsynlighet for at det også opplever psykisk overgrep.

4.2 Kunnskap om barn som opplever vold i hjemmet

FUNN

9. Hvordan vil du beskrive din kunnskap om barn som opplever vold i hjemmet?

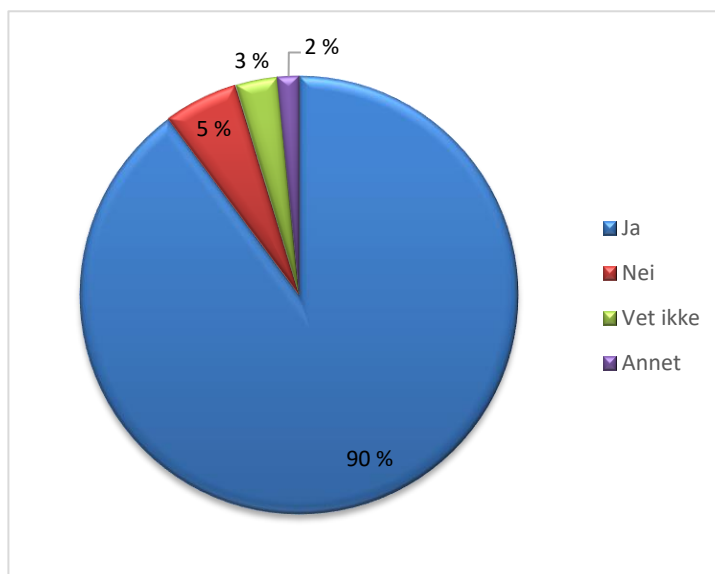
Det var 43% (55) som svarte at de har middels kunnskap, 35% (45) svarte at de har god kunnskap, 17% (22) svarte at de har lite kunnskap, 3% (4) svarte at de har veldig god kunnskap og 2% (2) svarte at de har ingen kunnskap. De fleste av informantene beskriver sin kunnskap om barn som opplever vold i hjemmet, som middels.

Figur 3: Informantenes kunnskap om omsorgssvikt (prosent)

10. Føler du et behov for å lære mer om hvordan håndtere en situasjon der et barn forteller at han/hun opplever vold i hjemmet?

90% (115) av informantene svarte at de føler et behov for å lære mer om hvordan håndtere en situasjon der et barn forteller at han/hun opplever vold i hjemmet. 5% (7) av informantene svarte at de ikke føler et behov for å lære mer om dette. 3% (4) av informantene svarte «Annet ...». Av disse var det en person som svarte at hen var god på de problemene som hen har håndtert, men at hen har en indre uro

Figur 4: Informantens behov for å lære mer om tema (prosent)

for at manglende kunnskap skal resultere i feil observasjon, eller at hen ikke fanger opp no. En person svarte at de studerer spesialpedagogikk for å få nyttig kunnskap i faget resiliens. Den siste personen svarte at de fikk en todagers innføring på universitetet. 2% (2) av informantene svarte «Vet ikke».

DRØFTING

Et overaskende resultat fra spørreundersøkelsen er hvor stor andel av informantene som svarte at de hadde god eller veldig god kunnskap om barn som opplever vold i hjemmet. Som nevnt tidligere har blant annet barnehagelærere uttrykket mangel på kunnskap når det kommer til barn som opplever omsorgssvikt (Gamst, 2017). Det kan virke som at personalets egen opplevelse av egen kunnskap på spørsmål 9, ikke helt samsvarer med det som Gamst skriver. Det Gamst skriver samsvarer derimot godt med svarene på spørsmål 10 som går på informantens behov for å lære mer om hvordan håndtere en situasjon der et barn forteller om voldsopplevelser i hjemmet. Etersom 90% (115) av informantene svarte ja, kan vi se det som Gamst skriver om at personalet selv føler på et behov for å styrke egen kompetanse om fysiske overgrep (Gamst, 2017). Ved å sammenligne datamaterialet fra disse to spørsmålene, kan vi se at det ikke er sammenheng mellom informantenes opplevelse av egen kunnskap om vold og deres behov for å lære mer om hvordan håndtere en situasjon der barnet forteller om

voldserfaringer. At flesteparten av informantene følte på et behov for å utvikle sin kunnskap knyttet til temaet, kan vise at barnehagepersonalet generelt har et ønske om å utvikle sin kunnskap og kompetanse. Dette er et godt utgangspunkt ettersom regjeringen har kommet ut med en kompetansestrategi med fokus på sikring av kompetanse barnehagen, der personalet skal få mulighet til å utvikle sin kompetanse og kunnskap (Kunnskapsdepartementet, 2022, s. 7).

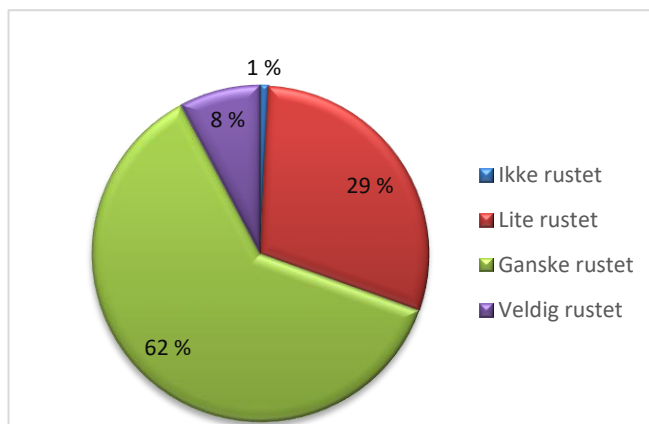
Både spørsmål 9 og 10 fokuserer på barn som opplever vold i hjemmet, men spørsmål 10 går mer konkret inn på samtalen med barn som selv forteller om voldserfaringer. Det at de fleste informantene svarte at de føler på et behov for å lære mer, kan knyttes opp mot det barnevoldsutvalget (2016) skriver om at samtaler med barn har dårlig kvalitet. Hvis personalet selv føler at de har mangel på kompetanse knyttet til samtaler med barn, er det spesielt viktig at barnehagen tilrettelegger for kompetanseutvikling som er spesifikt knyttet til vanskelige samtaler med barn. Som Ruud (2021) skriver så er manglende kunnskap og erfaring en barriere som hindrer gode samtaler med barnet om deres livssituasjon (s. 47). Aasland (2015) støtter dette opp med at en slik barriere kan gjøre at personalet unngår å snakke med barn om vanskelige temaer, som dermed kan hindre avdekking av omsorgssvikt (s. 73).

4.3 Barnehagepersonalets kompetanse i å samtale med voldsutsatte barn

FUNN

11. Hvis et barn forteller deg om vold i hjemmet, hvor rustet er du på å kunne ta den samtalen?

1% (1) av informantene svarer at de ikke er rustet. 29% (38) av informantene svarer at de er lite rustet på å kunne ta den samtalen. 62% (79) av informantene svarer at de ganske rustet på å kunne ta en samtale med et barn som forteller om vold i hjemmet. 8% (10) av informantene svarer at de

Figur 5: Hvor rustet er informantene til å samtale med barn som forteller om vold i hjemmet (prosent)

er veldig rustet på å kunne ta den samtalen.

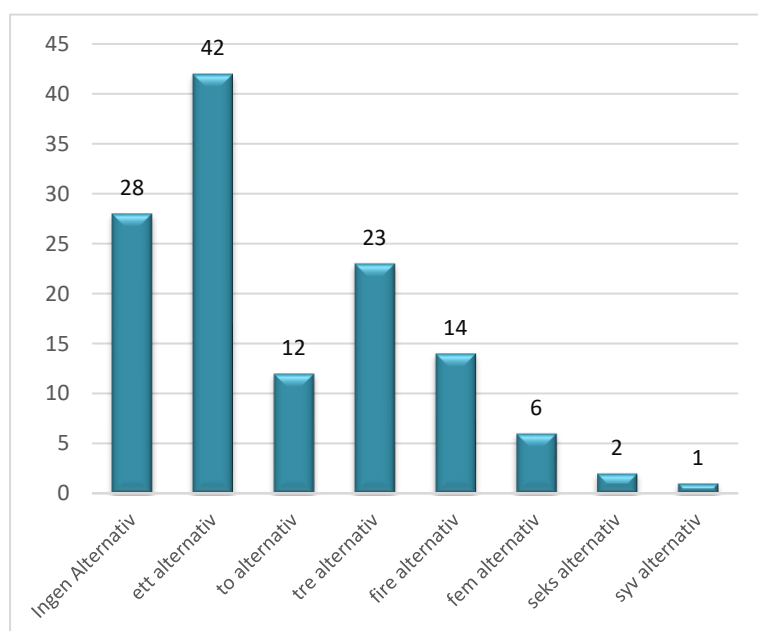
<i>Stilling</i>	Antall	Ikke rustet	Lite rustet	Ganske rustet	Veldig rustet
<i>Assistent/pedagogisk medarbeider</i>	11	0	5	5	1
<i>Fagarbeider</i>	17	0	4	13	0
<i>Pedagogisk leder/barnehagelærer</i>	44	0	10	30	4
<i>Styrer/daglig leder</i>	20	0	0	19	1
<i>Spesialpedagog</i>	9	0	1	6	2
<i>Student/vikar</i>	24	1	18	3	2
<i>Fagleder</i>	1	0	0	1	0
<i>Miljøveileder</i>	1	0	0	1	0
<i>Avdelingsleder</i>	1	0	0	1	0
<i>Antall:</i>	128	1	38	79	10
<i>Prosent:</i>	(N=128)	1%	29%	62%	8%

Figur 6: Hvor rustet er informantene til å samtale med barn som forteller om vold i hjemmet (stilling)

12. Hvis du føler deg lite rustet, hva kunne gjort deg mer rustet for en slik samtale?

Dette var et spørsmål der informanten kunne markere flere alternativer.

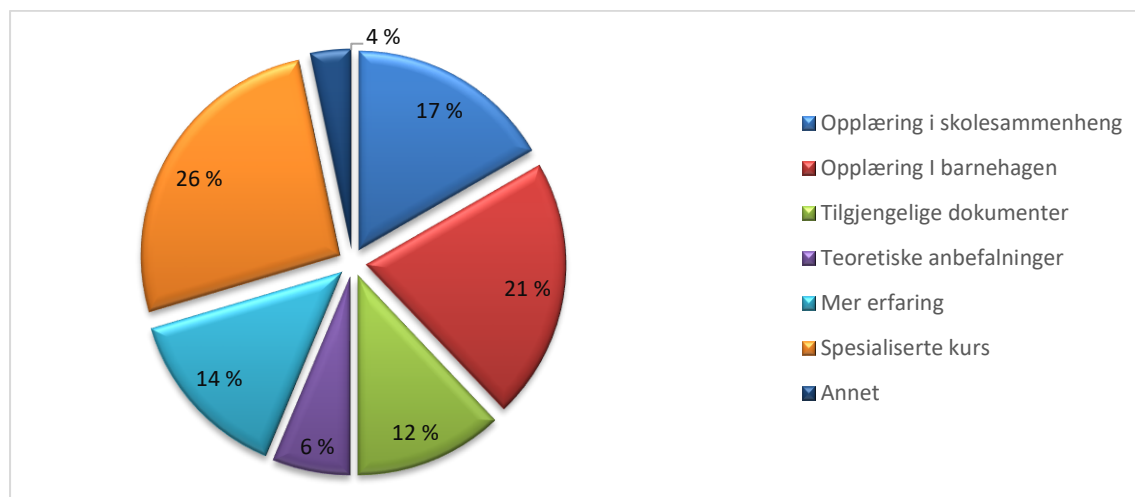
Det var 100 (78%) informanter som svarte på dette spørsmålet, mens 28 (22%) svarte ikke. Dette var personer som svarte «Ganske rustet» eller «Veldig rustet» på forrige spørsmål, men det var 61 av de som svarte en av disse to alternativene på forrige spørsmål, som fortsatt svarte på dette spørsmålet.

Figur 7: Antall svaralternativer informantene har markert

42 (33%) informanter markerte ett av alternativene. 12 (9%) informanter markerte to av alternativene. 23 (18%) informanter markerte tre av alternativene. 14 (11%) informanter markerte fire av alternativene. Seks (5%) informanter markerte fem av alternativene. To (1%) informanter markerte seks av alternativene. En (1%) informant markerte syv av alternativene.

Ut fra svarene var det flest respondenter som svarte «Spesialiserte kurs». Rekkefølgen på hva informantene selv mente kunne gjort dem mer rustet for en slik samtale er som følgende; «Spesialiserte kurs» (26%), «Opplæring i barnehagen» (21%), «Opplæring i skolesammenheng» (17%), «Mer erfaring» (14%), «Tilgjengelige dokumenter» (12%), «Teoretiske anbefalinger» (6%), «Annet ...» (4%).

Figur 8: Prosentmessig fordeling av hva informantene mener kunne gjort dem mer rustet

Av de som svarte «Annet ...» kom det frem følgende: «Være sikker på å ha en barnehagelærer som tør å ta ansvaret sitt, og ta barnet og mine bekymringer dit det skal. Det er absolutt ingen selvfølge.», «Kollegarettledning», «Er usikker fordi jeg aldri har hatt en sånn samtale.», «skulle ønske det var meir fokus på korleis møte barna som seier slikt. RVTS skulle vore meir brukt i bhg og skule», «Fagfolk jevnlig ute i barnehagen», «Mindre tabu rundt emnet, mer deling av erfaringer, så man kan lære å gjenkjenne enkelte kjennetegn, eller tankemønster for barn av omsorgssvikt», «Snakkemedbarn.no», «Tettere samarbeid med Barnevernet».

DRØFTING

På spørsmålet om hvor rustet informanten føler seg til å samtale med et barn som forteller om vold i hjemmet svarte over halvparten at de var ganske rustet. Etersom jeg ikke har mulighet til å vite hva informanten tenker når den svarer kan det være variasjon på hva informanten mener med svaret sitt. Det kan være at noen informanter mener at de er godt følelsesmessig rustet til å samtale med barnet, andre mener kanskje at de har et godt støtteapparat rundt dem som gjør dem godt rustet, mens andre derimot mener at deres kunnskap og kompetanse gjør dem rustet til å samtale med barn. For å få klargjort dette bedre kunne jeg lagt til et spørsmål der informanten kunne utdypet sitt svar. Ved å se på figur 5 ser vi at flestparten av de med

pedagogisk utdanning har svart at de er ganske rustet, mens assistentene/pedagogiske medarbeidere og vikarer/studenter er mer splittet om de er ikke/lite rustet eller om de er ganske/veldig rustet. Det at flere av de uten pedagogisk utdanning har svart at de er ganske/veldig rustet til å samtale med barn som forteller om voldsopplevelser, kan tyde på det som Larsen og Slåtten skriver om at forventningene til assistenters og fagarbeideres kompetanse vokser (Larsen & Slåtten, 2020, s. 160).

Selv om flere av informantene føler seg ganske eller veldig rustet til å samtale med barn som har opplevd vold i hjemmet, svarer flesteparten at de føler et behov for å lære mer om hvordan håndtere en situasjon der barn forteller om voldsopplevelser i hjemmet. Ettersom det å samtale med barn om vanskelige temaer generelt er utfordrende, er det viktig at personalet kan støtte seg på egen kompetanse (Ruud, 2021). Selv om personalet i barnehagen har mulighet til å utvide sin kunnskap gjennom å ta etter- eller videreutdanning, er det som tidligere nevnt ikke alle som har muligheten til å utnytte seg av dette. På spørsmål 12 er det relativt likt mellom svaralternativene. Alternativene som flest har svart er spesialiserte kurs og opplæring i barnehagen. Dette samsvarer godt med det barne- og likestillingsdepartementet skriver om viktigheten med at personalet får opplæring på arbeidsplassen (Barne- og likestillingsdepartementet, 2017, s. 47).

4.4 Barnehagens tiltak

FUNN

13. Har din barnehage noen tiltak rundt hva de ansatte skal gjøre når et barn forteller om vold i hjemmet?

Av svarene som kom inn var det ti informanter som svarte nei til at barnehagen hadde noen tiltak rundt dette. Ti informanter svarte at de ikke visste om det var noen tiltak. Seks informanter svarte med ja til at det var tiltak.

Det var 43 svar som baserte seg på tiltak knyttet til det å melde saken videre, enten til pedagogisk leder, styrer, barnevernet eller politiet. 26 svar baserte seg på tiltak som omhandlet hvordan samtale med barnet. 34 svar viste til ulike planer og prosedyrer som barnehagen har tilgjengelig (f.eks. tiltaksplaner, simployer og kriseportalen). To av svarene viste til kursing av de ansatte.

Konkrete svar fra informantene:

«Først og fremst snakke om det i gruppa rundt barnet, så koble på enhetsleder, samtaler med foreldre, før evt melde til barnevern og bft»

- Informant 15 (Jobbet i barnehage i over 10 år, fagarbeider, i aldersgruppen 50-60 år)

«Beredskapsplan mot vold og overgrep, men blir kun brukt når det oppstår tilfeller. Burde vært gjennomgått jevnlig!»

- Informant 76 (jobbet i barnehage i 4-5 år, pedagogisk leder/daglig leder, aldersgruppe 30-39 år)

«Ikke informert om spesielle tiltak annet enn å rapportere/bekymringsmelding»

- Informant 35 (Jobbet i barnehage i 2-3 år, pedagogisk leder/daglig leder, aldersgruppe 30-39 år)

DRØFTING

Som Ruud skriver så er det viktig å kunne være tilstede i samtaler med barn, uten å nødvendigvis fokusere på hva som skal gjøres videre (Ruud, 2021, s. 36). På spørsmålet 13, er det 43 informanter som skriver om tiltak rundt det å melde saken videre, mens 26 skriver om tiltak som omhandler hvordan samtale med barnet. Basert på dette kan det tolkes som at fokusområdet i barnehagen ligger på hva som skal gjøres videre, i motsetning til hva som skal gjøres i selve samtalen. Ved at hovedfokuset virker til å ligge på tiltak i etterkant, kan det være at kompetanseutvikling knyttet til samtalen faller bort hvis det ikke blir sett på som like viktig. Svarene på spørsmål 13 viser imidlertid at de fleste barnehager har en eller annen form for tiltak koblet til hva personalet skal gjør når et barn forteller om voldsopplevelser i hjemmet. At barnehagen har gode rutiner på hva som skal gjøres viser at det er bevissthet rundt det at barn kan oppleve omsorgssvikt og det kan hindre en kultur der personalet ser en annen retning (Emilsen & Bratterud, 2020b, s. 69).

4.5 Barnet som informant

FUNN

14. Hva skal til for at du tar barns ytring om vold i hjemmet seriøst?

74 informanter skriver at de alltid tar barns ytring om vold seriøst, eller at det skal veldig lite til for at de tar det seriøst. 14 informanter skriver at barnets adferd er en viktig faktor for at de skal ta barns ytring om vold seriøst. 5 informanter skriver om merker på kroppen som en faktor for å ta barnets ytring om vold seriøst. 20 informanter skriver om at det må være flere faktorer til stede som samsvarer med det barnet sier, for at de skal ta barnets ytring seriøst. 12 informanter skriver at barnets alder og modningsnivå er en faktor som spiller inn på hvorvidt de skal ta barnets ytring seriøst. 18 informanter skriver om hvordan barnet ytrer seg og om det er gjentakende som en faktor.

Konkrete svar fra informanter:

«Endret atferdsproblemer og fysiske merker»

- Informant 2 (jobbet i barnehage i 2-3 år, assistent/pedagogisk medarbeider, aldersgruppe 40-49 år)

«Tar alltid barns ytring seriøst og på alvor. Hvis et barn forteller om vold i hjemmet fører det alltid til noe»

- Informant 37 (jobbet i barnehage i over 10 år, spesialpedagog/støttepedagog, aldersgruppe 30-39 år)

«Blåmerker, ytringer, barns oppførsel, observasjoner (samhandling og samspill mellom foreldre og barnet), adferd til barnet»

- Informant 83 (jobbet i barnehage i over 10 år, fagarbeider, aldersgruppe 30-39 år)

15. Hva mener du er det viktigste den ansatte kan gjøre i en samtale med et barn som forteller at han/hun opplever vold i hjemmet?

49 informanter trekker frem det å anerkjenne og respektere barnets følelser og uttalelser, samt å ta barnet på alvor, som en viktig faktor i samtalen med barn som forteller om voldsopplevelser i hjemmet. 47 informanter poengterer viktigheten med å stille riktige spørsmål, som åpne spørsmål som ikke er ledende. 96 informanter skriver at det er viktig at den ansatte lytter i en samtale med et barn som beretter om slike opplevelser.

Ut fra det informantene skriver er det viktig at den ansatte anerkjenner og respekterer barnets følelser og uttaker, tar barnet på alvor, stille åpne spørsmål og lytter aktivt.

Konkrete svar fra informantene:

«Være en trygg og god voksen som evner å lytte og ta det barnet sier på alvor. Bekrefte at det var riktig av barnet til å fortelle om dette til deg. Anerkjenne barnets følelser rundt hendelsen»

- Informant 22 (jobbet i barnehage i over 20 år, pedagogisk leder/barnehagelærer, aldersgruppe 40-49 år)

«Lytte til det barnet vil fortelle. Spørre spørsmål som ikke er ja eller nei-svar på»

- Informant 70 (jobbet i barnehage i 0-1 år, student/vikar, aldersgruppe 30-39 år)

DRØFTING

På spørsmål 14 er det noen som trekker frem at de trenger å snakke med foreldrene, hvorav en informant skriver «Det ta en prat med foreldrene å høre ka di har å si, og se hvordan di reagerer på d». Dette kan tyde på at det er mangel på informasjon knyttet direkte til voldsutsatte barn, selv om personalet kan ha god generell kunnskap om omsorgssvikt. Som tidligere nevnt så skal ikke foreldrene informeres hvis det er snakk om seksuelle overgrep eller vold (Emilsen & Bratterud, 2020a, s. 38). Som det står i eksemplet om «Mika» i kapittel 2.3.2, ble situasjonen hjemme verre etter at foreldrene ble informert (Sanner, 2020), så selv om det er informasjon vi kan tilegne oss fra foreldre er det ifølge Bjerke (2013) og Gamst (2017) viktig å se på barnet som et selvstendig individ og som meningsberettigede informanter om eget liv. Hvis det er slik at det er til barnets beste at foreldrene blir informert, er det ifølge Sanner (2020) viktig at barnet er informert og involvert i prosessen, slik at tillit ikke blir brutt (s. 146).

Som tidligere nevnt er det flere grunnleggende kommunikasjonsferdigheter som er essensielle for en god samtale (Gamst, 2017, s. 18). På spørsmål 15 er det flere informanter som tar opp slike ferdigheter som viktige i samtaler med barn, der det å lytte aktivt, stille åpne spørsmål og anerkjenne barnet var fremtredende. Det å gå inn i en samtale med barn som undrende og nysgjerrig ved å lytte og stille åpne spørsmål er essensielle faktorer for gjennomføringen av en god samtale (Helgeland, 2008; Ruud, 2021). Det er tydelig at dette er faktorer som informantene også ser på som viktige, da det er noe som de alle fleste har trukket frem. Hva hvert enkelt barn trenger av den ansatte i en slik situasjon er individuelt og som Ruud (2021)

skriver så er det den ansattes ansvar å skal finne ut av hva barnet trenger (s. 33). Dette kan være en utfordring for den ansatte, men det viktigste er av barnet opplever å bli sett og respektert samt at barnet blir møtt med trygghet, kjærlighet og forståelse (Ruud, 2021; Barnevernloven, 2023). Ved at den ansatte lytter til barnets muntlige og kroppslige språk, kan det være lettere å forstå hva barnet trenger. Som følge av dette kan det være lettere å tyde barnets signaler om hva de ønsker og ikke ønsker å fortelle og kan hindre at den ansatte presser barnet slik at det føles ukomfortabelt. Som Ruud (2021) skriver så skal den ansatte respektere at barnet kanskje ikke ønsker å fortelle, da situasjonen kan bli enda vanskeligere for barnet (s. 33).

Hvordan vi møter barnet i samtalen påvirker hvilken informasjon vi tilegner oss, da barnet selv kan gi oss informasjon om dets livssituasjon som vi ikke kan tilegne oss andre måter (Gamst, 2017, s. 17). Selv om vi skal være fokusert på å være til stede i samtalen, er det derfor fortsatt viktig å kunne tenke over hva som trengs av informasjon for videre arbeid. Ved å være til stede i samtalen, anerkjenne barnet og stille åpne spørsmål, kan vi tilegne oss informasjon som kan være viktig ved en senere anledning.

5 Konklusjon og avslutning

I denne oppgaven trekker jeg frem flere teoretikere og dokumenter som viser til at barnehagepersonalet føler på en manglende kunnskap og kompetanse om voldsutsatte barn. I forkant av forskningen hadde jeg en oppfatning av at dette stemte og at barnehagepersonalet har en manglende kompetanse spesielt knyttet til å samtale med barn som selv forteller om at de blir utsatt for vold i hjemmet. Det er altså en kombinasjon av det som kommer frem i litteraturen og min oppfatning av barnehagepersonalets kompetanse som er bakgrunnen for valg av følgende problemstilling:

Hvordan opplever barnehagepersonalet sin egen kompetanse i å samtale med barn som forteller at de blir utsatt for vold i hjemmet?

Ved å bruke spørreundersøkelse har jeg fått samlet inn datamateriale som ved hjelp av teori har gitt meg et innsyn i barnehagepersonalets opplevelse av egen kompetanse. Ut ifra innsamlet datamateriale kan vi se at personalet selv mener at de har middels kunnskap om barn som utsettes for vold, men at de ser et behov for å utvide egen kompetanse i å samtale med barn som beretter om voldserfaringer fra hjemmet. Dette kan tyde på at selv om barnehagen har opplæring og tiltak om hva personalet skal gjøre når et barn blir utsatt for vold, så er det mangel på tiltak knyttet til samtalen med barnet.

Jeg var nysgjerrig i om det var en sammenheng mellom personalets bakgrunn og deres kompetanse, men etter å ha analysert funnene kan jeg se at det er lite sammenheng mellom informantens stilling/utdanning og deres oppfatning av egen kompetanse innenfor dette feltet. Som funnene viser og som Larsen og Slåtten (2020) skriver, så er det ikke bare de med pedagogisk utdanning som har høy kompetanse når det kommer til barn og personens kompetanse kan variere uavhengig om en er assistent eller pedagogisk leder. Selv om en lærer om voldsutsatte barn i utdanningen er det nødvendig med kompetansetiltak på arbeidsplassen (Barne- og likestillingsdepartementet, 2017, s. 45), slik at personalet kan få tilstrekkelig kompetanse uavhengig av utdanning og bakgrunn. Ut fra mine funn er dette noe som personalet også ser på som nødvendig da funnene viser et behov for mer opplæring i barnehagen og spesialiserte kurs for å få tilstrekkelig kompetanse i å samtale med voldsutsatte barn.

Gjennom arbeidet med bacheloroppgaven har jeg tilegnet meg mye kunnskap om hvordan personalet skal møte et barn som beretter at det blir utsatt for vold i hjemmet, samt hvor viktig det er at barnehagepersonalet har kompetanse om dette. Jeg har også fått en større forståelse av

hvordan personalet ser på sin egen kompetanse og hvilke syn de har på slike samtaler. Oppgaven har gitt meg mye kunnskap og har forsterket min interesse i temaet, som er noe jeg skal fortsette å bygge på og ta med meg videre i arbeidet med barn. Jeg ser på den tilegnede kunnskapen og interessen som en stor ressurs som kan bidra til en større bevissthet rundt temaet i barnehagen. Jeg håper at det jeg har lært om temaet kan bidra til at jeg som fremtidig barnehagelærer kan hjelpe barn i å føle seg sett og anerkjent når de forteller om vanskelige ting. Den kunnskapen jeg har tilegnet meg om barnehagepersonalets behov for å lære mer om slike situasjoner, ser jeg på som et hjelpemiddel for å bidra til kompetanseutvikling i barnehagen der personalet får opplæring og tilgang til ressurser som kan gjøre dem tryggere i de vanskelige samtalene med barn.

Litteraturliste

- Barne- og likestillingsdepartementet. (2017). *Opptappingsplan mot vold og overgrep* (Prop. 12 S (2017-2021)).
<https://www.regjeringen.no/contentassets/f53d8d6717d84613b9f0fc87deab516f/no/pdfs/prp201620170012000dddpdfs.pdf>
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2014). *En god barndom varer livet ut: Tiltaksplan for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom* (2014-2017). https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/foa/bld_overgrep_web.pdf
- Barnekonvensjonen. (1989). *Konvensjon om barnets rettigheter* (20-11-1989). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30/bkn#bkn>
- Bergsland, M. D. & Jæger, H. (Red.). (2022). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen* (2. utg.). Cappelen Damm Akademisk.
- Bjerke, L. (2013). Barns medvirkning. I Ø. Kvello (Red.), *Barnas barnehage 1: Målsettinger, føringer og rammer for barnehagen* (s. 187-208). Gyldendal Akademisk.
- Bratterud, Å. & Emilsen, K. (2011). *Små barns rett til beskyttelse: Utvikling av tiltak for å styrke barnehageansattes kompetanse om vold og overgrep mot små barn*. Sluttrapport Forebygging 2007/1/0186. Rapport 18/2011. Skriftserien til barnevernets utviklingssenter i Midt-Norge.
- Cooper, D. R. & Schindler, P. S. (2008). *Business Research Methods* (10. utg.). McGraw-Hill.
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7. utg.). Gyldendal.
- Emilsen, K. & Bratterud, Å. (2020a). Ansvar, plikt og samarbeid. I K. Emilsen (Red.), *Dørstokkmila: Barnehagens vei fra magesfølelse til melding* (2. utg., s. 37-62). Fagbokforlaget.
- Emilsen, K. & Bratterud, Å. (2020b). Dilemmaer og hindringer. I K. Emilsen (Red.), *Dørstokkmila: barnehagens vei fra magesfølelse til melding* (2. utg., s. 65-76). Fagbokforlaget.
- Gamst, K. M. T. (2017). *Profesjonelle barnesamtaler: å ta barn på alvor* (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Helgeland, A. (2008). *Aktør i eget liv: en gestaltorientert og eksistensialistisk tilnærming til utvikling av relasjon og kommunikasjon mellom barn og voksne*. Fagbokforlaget
- Jacobsen, D. I. (2022). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (4. utg.). Cappelen Damm Akademisk.
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2021). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (6. utg.). Abstrakt forlag.
- Killén, K. (2017). *Forebyggende arbeid i barnehagen: samspill og tilknytning* (2. utg.). Kommuneforlaget.
- Killén, K. (2019). *Sveket II. Ansvar og (be)handling* (5. utg., Bd. II). Kommuneforlaget.
- Killén, K. (2021). *Sveket I. Risiko og omsorgssvikt - et helseproblem* (6. utg., Bd. I). Kommuneforlaget.

- Kunnskapsdepartementet (2022). *Kompetanse for fremtidens barnehage: Revidert strategi for kompetanse og rekruttering (2023-2025)*.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/60cb8cea7014464a9cbd22bbb2e3664e/no/pdfs/kompetansestrategi-barnehage.pdf>
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Innhold og oppgaver*. Udir.
<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen>
- Kvellido, Ø. (2015). *Barn i risiko: skadelige omsorgssituasjoner* (2. utg.). Gyldendal Akademisk.
- Larsen, A. K. & Slåtten, M. V. (2020). *Nye tider: nye barnehageorganisasjoner* (2. utg.). Fagbokforlaget.
- Larsen, A. K. (2017). *En enklere metode: veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode* (2. utg.). Fagbokforlaget.
- NOU 2017: 12. (2017). *Svikt og svik: Gjennomgang av saker hvor barn har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt*. Barne- og likestillingsdepartementet
- Regjeringen. (2023, 05.01). *Barnets beste og barnets med- og selvbestemmelsesrett*. Regjeringen.no. Hentet 7. Mars fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/innsiktsartikler/bosted-og-samvar/barns-beste-og-medbestemmelsesrett/id2076312/>
- Ringdal, K. (2018). *Enhet og mangfold: samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (4. utg.). Fagbokforlaget.
- Ruud, A. K. (2021). *Hvorfor spurte ingen meg? kommunikasjon med barn og unge i utfordrende livssituasjoner* (2. utg.). Gyldendal.
- Sanner, M. (Red.). (2020). *Kloket om vold og overgrep*. Universitetsforlaget.
- Tashakkori, A. & Teddlie, C. (2010). *SAGE handbook of mixed methods in social & behavioral research* (2. utg.). SAGE.
- Tufte, P. A. (2011). Kvantitativ metode. I K. Fangen & A.-M. Sellerberg (Red.), *Mange ulike metoder* (s. 71-99). Gyldendal Akademisk.
- Tufte, P. A. (2018). *Hvordan lese kvantitativ forskning?* Cappelen Damm Akademisk.
- Aasland, M. W. (2015). *Barna og seksualiteten*. Cappelen Damm Akademisk.

Vedlegg

Vedlegg 1: Spørreundersøkelsen

Barnehageansattes samtaler med barn som opplever vold i hjemmet

Hei. Tusen takk for at du tar deg tid til å svare på denne spørreundersøkelsen knyttet til bachelor. Målgruppen for spørreundersøkelsen er personer som jobber eller har jobbet i barnehage og det tar omkring 10-15 minutter å svare.

Formålet med denne studien er å undersøke hvorvidt personalet i barnehagen er rustet til å snakke med et barn som forteller om vold i hjemmet, og hva som kan ha påvirket dette. Når et barn sier "Mamma slår meg", er du som ansatt da rustet til å føre den samtalen videre med barnet?

Svarene er helt anonyme, så verken jeg eller noen andre kan se hvem som har svart. Hvis du velger svaralternativ "Annet..." så skriver du selv det som passer deg.

Det er ikke noe riktig eller galt svar på spørsmålene. Det er åtte sider med til sammen 18 spørsmål. Når du er ferdig med en side, så trykker du på pilen nede til høyre.

Ved å gjennomføre denne undersøkelsen, samtykker du til at svarene kan brukes i bachelor-oppgaven.

START UNDERSØKELSEN NÅ

Vedlegg 1. 1: Forside

1. Hvor lenge har du til sammen jobbet i barnehage?*

Velg ett svar

0-1 år

2-3 år

4-5 år

6-10 år

mer enn 10 år

Vedlegg 1. 2: Spørsmål 1

2. Hvilken avdeling jobber du på/har du jobbet på?*

Velg ett eller flere svar

Storbarnsavdeling

Småbarnsavdeling

Annet...

*Vedlegg 1. 3: Spørsmål 2***3. Hva er din stilling i barnehagen?***

Velg ett eller flere svar. Velg den stillingen/rollen du har eller har hatt i barnehagen.

Assistent/Pedagogisk medarbeider

Fagarbeider

Pedagogisk leder/barnehagelærer

Styrer

Spesialpedagog

Student/Vikar

Annet...

*Vedlegg 1. 4: Spørsmål 3***4. Hva er din alder?***

Velg ett svar

Under 20 år

20-30 år

30-39 år

40-49 år

50-60 år

Over 60 år

Vedlegg 1. 5: Spørsmål 4

5. Har du hatt opplæring i hvordan sende bekymringsmelding?*

Velg ett svar

Ja

Nei

Annet...

*Vedlegg 1. 6: Spørsmål 5***6. Har du erfaring med å sende bekymringsmelding?***

Velg ett svar

Ja

Nei

Annet...

*Vedlegg 1. 7: Spørsmål 6***7. Har du som ansatt møtt et barn som du vet har opplevd omsorgssvikt?***

Velg ett svar

Ja

Nei

Annet...

Vedlegg 1. 8: Spørsmål 7

8. Hvis "ja" på forrige spørsmål: Hva var tilfellet?

Velg ett eller flere svar

Fysisk overgrep (Barn som skades ved aktiv handling eller manglende tilsyn)

Psykisk overgrep (Kronisk holdning eller handling hos foreldre som er ødeleggende for eller hindrer utvikling av barnets positive selvbilde)

Seksuelle overgrep (Barn som av voksne engasjeres i seksuelle aktiviteter som de ikke er modne for)

Vanskjøtsel (Foreldre som ikke engasjerer seg i barnet)

Vet ikke

Annet...

Vedlegg 1. 9: Spørsmål 8

9. Hvordan vil du selv beskrive din kunnskap om barn som opplever vold i hjemmet?*

Velg ett av svarene nedenfor

Ingen kunnskap

Lite kunnskap

Middels kunnskap

God kunnskap

Veldig god kunnskap

Vedlegg 1. 10: Spørsmål 9

10. Føler du et behov for å lære mer om hvordan håndtere en situasjon der et barn forteller at han/hun opplever vold i hjemmet?*

Velg ett svar

Ja

Nei

Vet ikke

Annet...

Vedlegg 1. 11: Spørsmål 10

11. Hvis et barn forteller deg om vold i hjemmet, hvor rustet er du på å kunne ta den samtalen?*

Hvor rustet er du til å snakke med et barn som sier "Mamma/pappa slår meg?"

Ikke rustet i det hele tatt	Lite rustet	Ganske rustet	Veldig rustet
☐	☐	☐	☐

Vedlegg 1. 12: Spørsmål 11

12. Hvis du føler deg lite rustet, hva kunne gjort deg mer rustet for en slik samtale?

Velg ett eller flere svar

Opplæring i skolesammenheng

Opplæring av barnehagen/styrer/pedagogisk leder

Tilgjengelige dokumenter om temaet

Teoretiske anbefalinger

Mer erfaring

Spesialiserte kurs

Annet...

Vedlegg 1. 13: Spørsmål 12

13. Har din barnehage noen tiltak rundt hva de ansatte skal gjøre når et barn forteller om vold i hjemmet?*

Hva er noen eksempler på disse tiltakene? Du velger selv hvor mye du ønsker å skrive

Skriv ett eller noen få ord...

900

Vedlegg 1. 14: Spørsmål 13

14. Hva skal til for at du tar barns ytring om vold i hjemmet seriøst?*

Du velger selv hvor mye du ønsker å skrive. Her kan du for eksempel skrive om barnets alder eller modningsnivå har noe å si, din oppfattelse av familien eller om det må være flere faktorer som stemmer overens med barnets ytring.

Skriv ett eller noen få ord...

900

Vedlegg 1. 15: Spørsmål 14

15. Hva mener du er det viktigste den ansatte kan gjøre i en samtale med et barn som forteller at han/hun opplever vold i hjemmet?*

Gjerne bruk stikkord som for eksempel, "lytte". Du velger selv hvor mye du ønsker å skrive

Skriv ett eller noen få ord...

900

Vedlegg 1. 16: Spørsmål 15

16. Hvem mener du er ansvarlig for å ta seg av slike samtaler med barn?*

Du velger selv hvor mye du ønsker å skrive.

Skriv ett eller noen få ord...

500

Vedlegg 1. 17: Spørsmål 16

17. Hvem tar du først kontakt med når et barn forteller om vold i hjemmet?*

Velg ett eller flere svar

Styrer

Foreldre

Pedagogisk leder på avdelingen

Andre medarbeidere

Annet...

Vedlegg 1. 18: Spørsmål 17

18. Er det noe du tenker er nyttig, som ikke har kommet frem i denne undersøkelsen?

Har du noe du ønsker å si knyttet til temaet?

Skriv ett eller noen få ord...

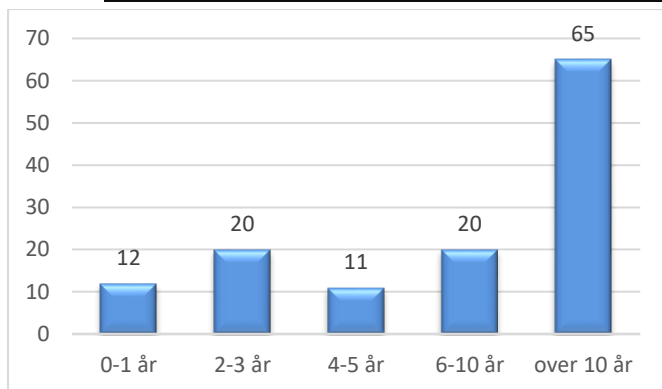

900

Vedlegg 1. 19: Spørsmål 18

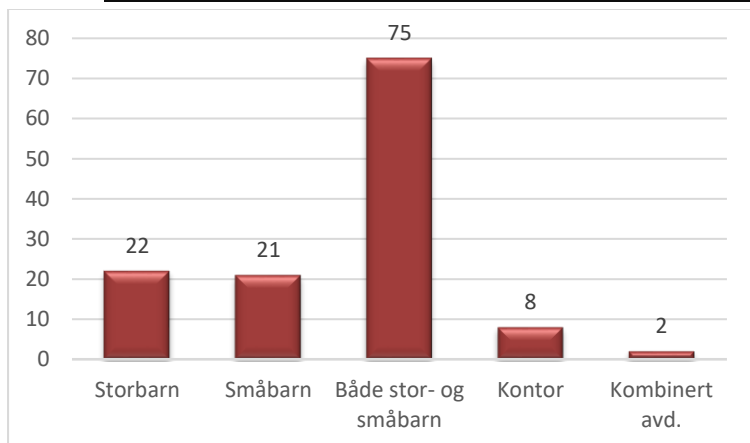
Vedlegg 2: Ubrukt datamateriale (Tabeller og diagrammer)

1. Hvor lenge har du til sammen jobbet i barnehage?

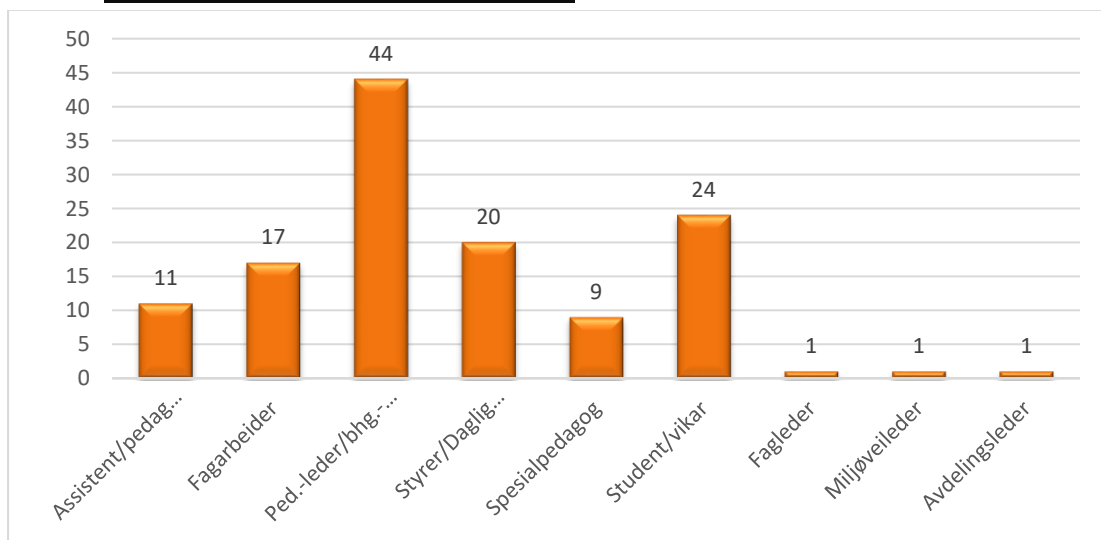
Vedlegg 2. 1: Tabell spørsmål 1

2. Hvilken avdeling jobber du på/har du jobbet på?

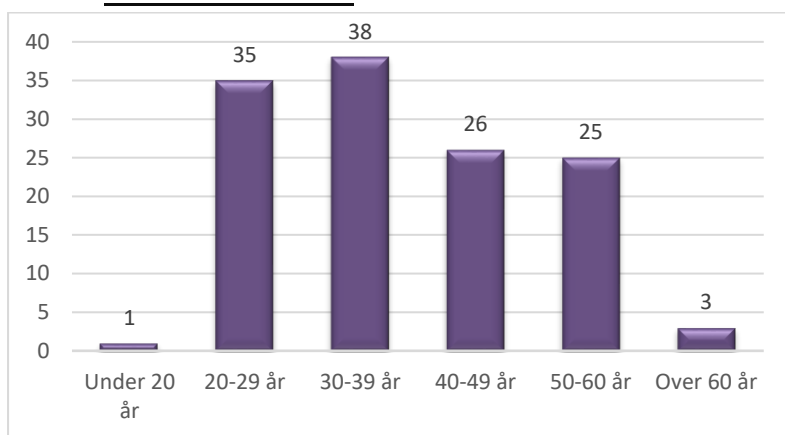
Vedlegg 2. 2: Tabell spørsmål 2

3. Hva er din stilling i barnehagen?

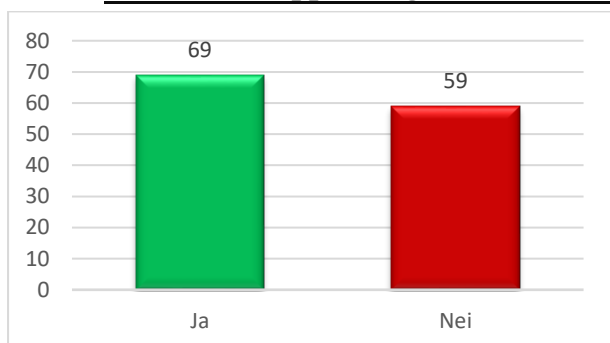
Vedlegg 2. 3: Tabell spørsmål 3

4. Hva er din alder?

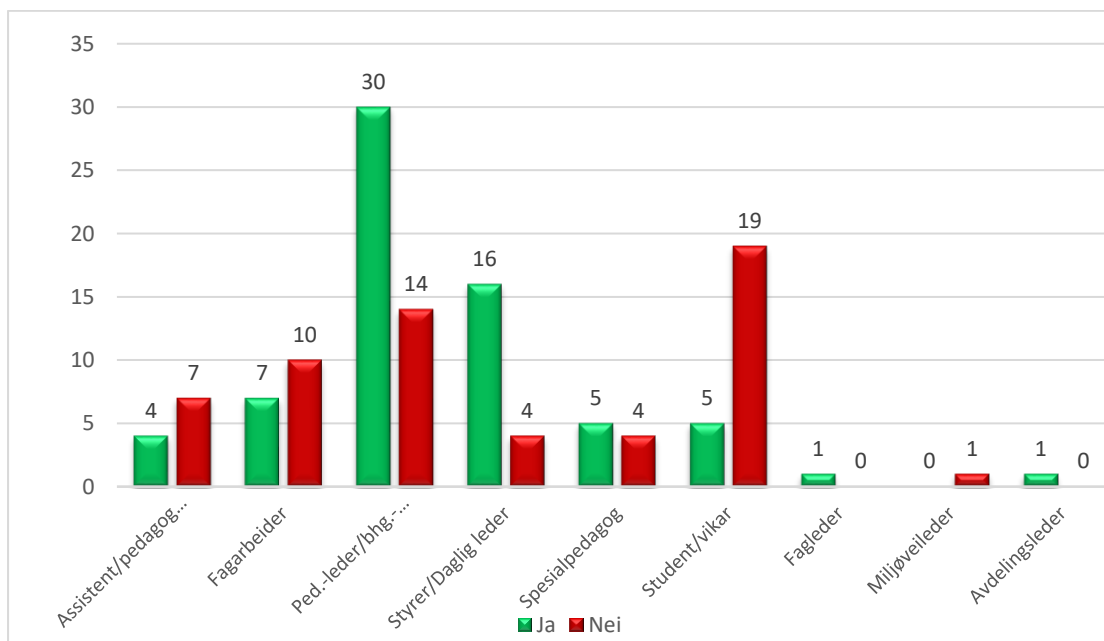

Vedlegg 2. 4: Tabell spørsmål 4

5. Har du hatt opplæring i hvordan sende bekymringsmelding?

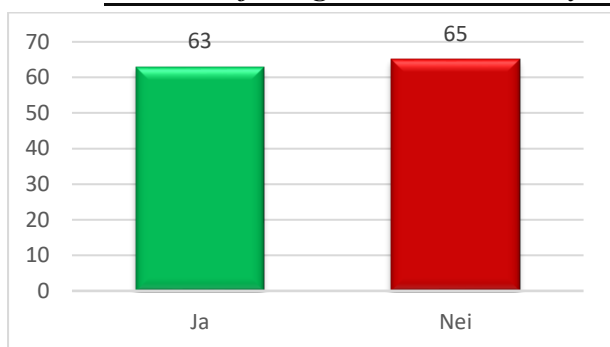

Vedlegg 2. 5: Tabell spørsmål 5 (1)

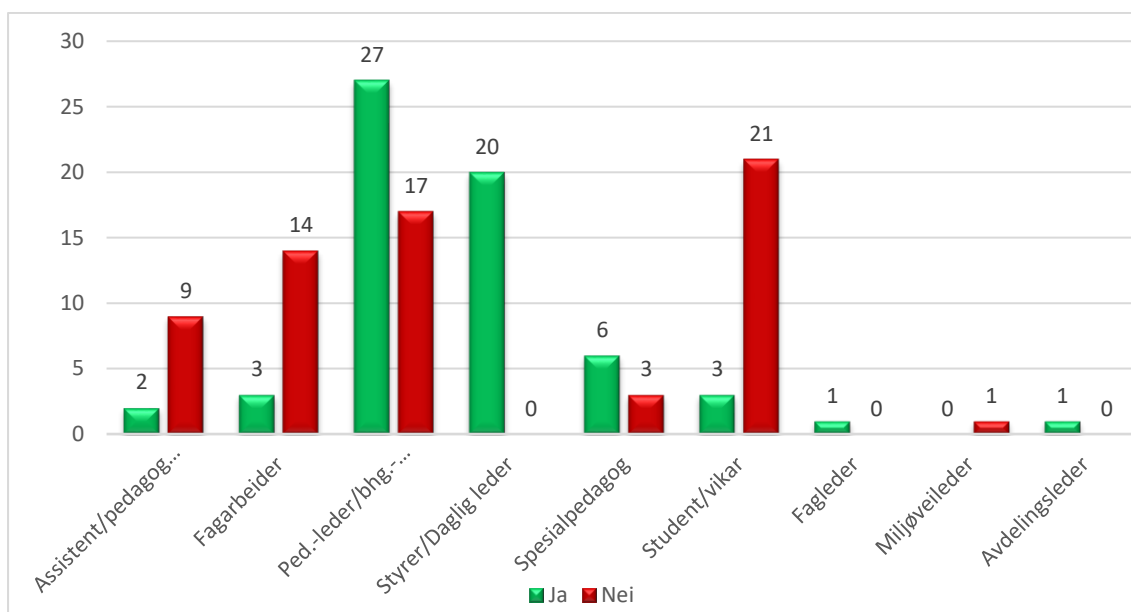

Vedlegg 2. 6: Tabell spørsmål 5 (2)

6. Har du erfaring med å sende bekymringsmelding?

Vedlegg 2. 7: Tabell spørsmål 6 (1)

Vedlegg 2. 8: Tabell spørsmål 6 (2)

Stilling	Antall	Erfaring		Opplæring	
		Ja	Nei	Ja	Nei
Assistent/pedagogisk medarbeider	11	18%	82%	36%	64%
Fagarbeider	17	18%	82%	41%	59%
Pedagogisk leder/barnehagelærer	44	61%	39%	68%	32%
Styrer/daglig leder	20	100%	0%	80%	20%
Spesialpedagog	9	67%	33%	56%	44%
Student/vikar	24	12%	88%	21%	79%
Fagarbeider	1	100%	0%	100%	0%
Miljøveileder	1	0%	100%	100%	0%
Daglig leder	1	100%	0%	0%	100%
Total prosent:	(N=128)	49%	51%	54%	46%

Vedlegg 2. 9: Tabell spørsmål 6 (3)

16. Hvem mener du er ansvarlig for å ta seg av slike samtaler med barn?

Konkrete svar fra informantene:

«Ein som barnet stoler på. Om det er pedagogisk leder eller fagarbeider/assistent er ikkje viktig, det viktigaste er at barnet stoler på den som er der»

- Informant 55 (jobbet i barnehage i over 10 år, pedagogisk leder/barnehagelærer, aldersgruppe «30-39 år»)

«Den som hører det! forteller et barn om slike hendelser har du blitt utvalgt, og barnet stoler på deg, det er da ditt ansvar å ta samtalen videre»

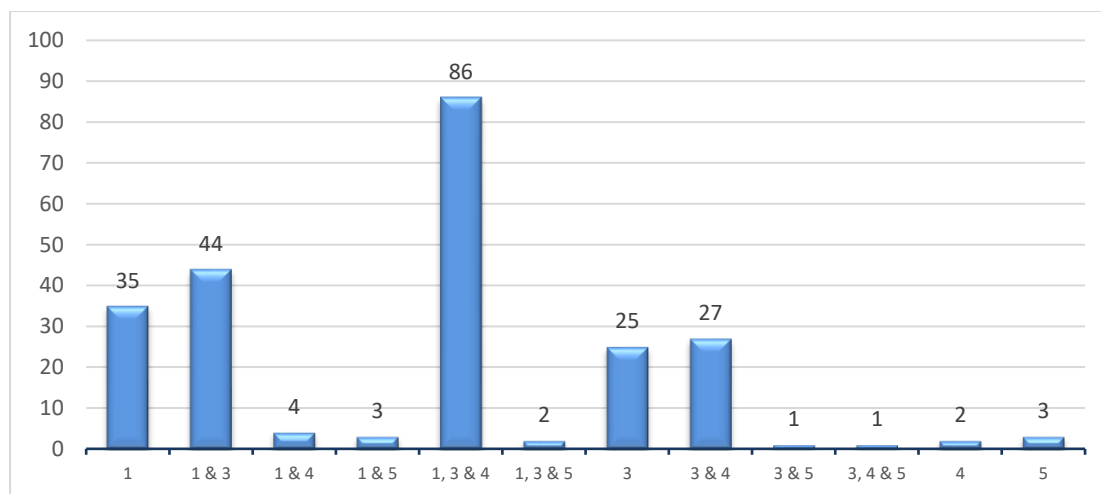
- Informant 90 (jobbet i barnehage i 2-3 år, fagarbeider, aldersgruppe «20-29 år»)

«Den som barnet forteller det til, det betyr jo at hen føler seg trygg nok til å snakke med denne voksen, og ingen andre burde ta over den samtalen»

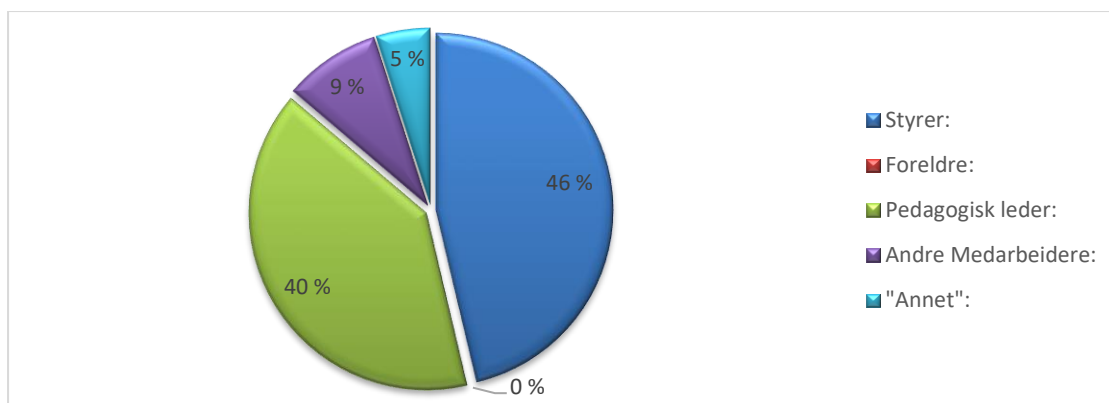
- Informant 109 (jobbet i barnehage i 2-3 år, assistent/pedagogisk medarbeider, aldersgruppe «30-39 år»)

17. Hvem ta du først kontakt med når et barn forteller om vold i hjemmet?

1= Styrer 2= Foreldre 3= Pedagogisk leder 4= Andre medarbeidere 5= Annet 6= Barnevernet

Vedlegg 2. 10: Tabell spørsmål 17 (1)

Vedlegg 2. 11: Tabell spørsmål 17 (2)

18. Er det noe du tenker er nyttig, som ikke har kommet frem i denne undersøkelsen?

Konkrete svar fra informantene:

«Det kunne med fordel vært enda mer om dette i barnehagelærer utdanninga. Vi har lært mye om det på Master i spesialpedagogikk og det er synd at det må en videreutdanning til for så viktig tema»

- Informant 9 (jobbet i barnehage i over 10 år, spesialpedagog/støttepedagog, aldersgruppe 40-49 år)

«Det viktigste jeg har lært er at: "du må tro det for å se det." Om du ikke er villig til å tro at barn er utsatt, og foreldre er utøvere, vil du aldri kunne se og høre hva barnet sier. Dersom små barn er vitne til overgrep, er de også utsatt for en kriminell handling»

- Informant 29 (jobbet i barnehage i over 10 år, pedagogisk leder/barnehagelærer, aldersgruppe 50-60 år)

«Har vært på flere kurs om tematikken og hatt undervisning om det. For eksempel «laget rundt barnet»-temauke på DMMH. Likevel føler jeg meg aldri klar til å ta en slik samtale. Tror man trenger erfaringer for å kunne kjenne seg litt mer trygg, men vet ikke om du selv da blir klar for det»

- Informant 43 (jobbet i barnehage i 2-3 år, student/vikar, aldersgruppe 20-29 år)